

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ*

ΥΠΟ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΠ. ΒΟΥΛΓΑΡΗ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Προέδρου τοῦ τμήματος Θεολογίας

Α'. Πρόλογος.

Ἡ ἐκ καθαρῶς κοινωνιολογικῶν προϋποθέσεων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀφορμηθεῖσα δυναμικὴ ἀπαίτησις τῶν διαφόρων γυναικείων ὁργανώσεων τῆς Δύσεως, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας, ὅπως τὸ ἱερατικὸν λειτουργημα χορηγηθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, εὗρεν, ὡς μὴ ὥφελε, πρόσφορον ἔδαφος εἰς τὰς διαφόρους Προτεσταντικὰς Ὁμολογίας. Ἐσχάτως, μάλιστα, εἰς τὸ μέτρον τοῦτο προσεχώρησε καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Κοινωνία, ἡ ὁποία, σημειωθῆτω, παρουσιάζει ἱκανὴν διαφοροποίησιν, ἔναντι τῶν ἄλλων Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν, ἐπὶ τε τῆς ἱεραρχικῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μυστηριακοῦ χαρακτῆρος τῆς τε Θείας Εὐχαριστίας καὶ τῆς Ἱερωσύνης, ἐνῶ ἰσχυρὰς πιέσεις δέχεται καὶ ἡ ἡγεσία τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἐκ μέρους λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ γυναικείων μοναστικῶν ἀδελφοτήτων. Χαρακτηριστικὸν μάλιστα τῆς αὐξούσης ἐντάσεως, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας σήμερον, ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, εἶναι, οὐ μόνον ἡ δημοσίευσις ὁλονὲν καὶ περισσοτέρων («μελετῶν»), ἐκ μέρους Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ, κυρίως, ἡ ἀνοικτὴ πλέον ἀντίθεσις τῆς «Καθολικῆς Ἐνώσεως Θεολόγων» τοῦ Chicago (CatholicTheological Union) πρὸς τὴν διακήρυξιν τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς τοῦ Βατικανοῦ τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1976, ὑπὸ τὸν τίτλον «Declaration on the Question of the admission of Women to the Ministerial Priesthood», ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ'.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο, βεβαίως, δὲν τυγχάνει πρωτοφανὲς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἦδη ἀπὸ τοῦ β' μέχρι τοῦ δ' αἰῶνος, διάφοροι Γνω-

* Εἰσῆγγις ἐνώπιον τῆς Πανορθόδοξου Θεολογικῆς Διασκέψεως, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν Ρόδῳ (30 Ὀκτωβρίου — 7 Νοεμβρίου 1988), μὲ θέμα: «Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ περὶ χειροτονίας τῶν γυναικῶν».

στικάι αἱρέσεις εἰσῆγον καὶ γυναῖκας εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης¹, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκευμάτων, ὅπου, ὡς γνωστόν, ἐλατρεῦντο καὶ θήλειαι θεότητες. Ἡ κατὰ τῶν αἱρέσεων τούτων ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας περιωρίσθη κυρίως εἰς τὴν ὑπόμνησιν, ὅτι οὐδεμία ἐνδειξις ὑφίσταται ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ ἱερᾷ Παραδόσει, ὑπὲρ τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν, ἀφοῦ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐν συνεχείᾳ ἐπέλεξαν ὡς διαδόχους αὐτῶν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο μόνον ἄνδρας, καίτοι ἀξιόλογοι γυναῖκες μὲ πρῶτην τὴν Θεοτόκον Μαρίαν συγκατελέγοντο μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας².

Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία παραμένει μακρὰν τοῦ κλύδωνος τούτου, τοῦ θέματος θεωρουμένου ὡς ὀριστικῶς λελυμένου³, καίτοι σποραδικῶς ἀκούονται καὶ τινες ἀπόψεις, ὅπως ἐπιτόλαιαι καὶ ἀθεολόγητοι, καὶ δὴ καὶ πρὸς ἐντυπωσιασμόν, ἐκ μέρους γυναικῶν, κυρίως, ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς καὶ τῶν γυναικῶν εἰς τὸ Μυστήριον τῆς ἱερωσύνης⁴. Οὐχ ἦττον, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δύναται ν' ἀδιαφορῇ διὰ τὸν ἐκτὸς τῶν κόλπων τῆς ἐπισυμβαίνοντᾶ σάλον. Τούναντίον, ἐπιβεβαιοῦσα καὶ διερωτηθεῖσα τὴν παράδοσιν αὐτῆς, ὑπὸ τὸ πρῆσμα τῶν συγχρόνων περιστάσεων, ὀφείλει καὶ αὖθις νὰ δώσῃ «λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι» (Α' Πέτρ. 3,15), ὁρθοτομοῦσα τὸν «λόγον τῆς ἀληθείας» (Β' Τιμ. 2,15) καὶ ἐνδεικνύουσα «σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους» (Ἑβρ. 6,11). Πράγματι δέ, ἔκφρασις τῆς συναισθήσεως τοῦ χρέους αὐτῆς τούτου τυγχάνει καὶ ἡ παροῦσα Πανορθόδοξος ἐν Ρόδῳ Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, συναδᾷ τῇ σχετικῇ ἀποφάσει τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, μὲ θέμα «Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῇ Ὁρθο-

1. Βλ. π.χ. Εἰρηναίου, "Ἐλεγχος, Α', 13,2-3. Γ', 23· 25. Ἐπιφανίου, Πανάριον, 49,2-3. Ρ. Γ. 41,880-881. Πρβλ. καὶ 78,23. 79,1-3, Ρ.Γ. 42,736, 740, 741, 744. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος Θεολ. 35,3. ΒΕΠΕΣ 60,44. Τερτυλλιανοῦ, De Praescr. Haer. 41,5 καὶ De Baptismo, 17,4. Κυπριανοῦ, Epist. 75,10.

2. Βλ. π.χ. ὅσα λέγει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἐπιφάνιος, Πανάριον, 79,3. Ρ.Γ. 42,744-745. Γενικῶς, δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι περὶ τῶν γυναικῶν τῶν «φεμινιστικῶν» τούτων Ὁργανώσεων σήμερον ἰσχύει τὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, Περὶ ἱερωσύνης, 3,9. Ρ.Γ. 48,646· «Ὁ μὲν γὰρ θεὸς νόμος αὐτὰς ταύτης ἐξέωσε τῆς λειτουργίας, ἐκείναι δὲ ἑαυτὰς εἴσω θεῖναι βιάζονται, καὶ ἐπειδὴ δι' ἑαυτῶν ἰσχύουσιν οὐδέν, δι' ἐτέρων ἅπαντα πράττουσι καὶ τοσαύτην περιβέβληται δύναμιν, ὡς τῶν ἱερέων καὶ ἐγκρίνειν καὶ ἐκβάλλειν οὐς ἂν ἐθέλωσι καὶ τὰ ἄνω κάτω γίνονται».

3. Πρβλ. π.χ. τοὺς κανόνας ΙΘ' τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ΙΑ' τῆς Συνόδου τῆς Λαοδικείας, ΙΕ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ΙΔ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

4. Πρβλ. τὸ κύριον ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος «Ὁρθόδοξος Παρατηρητὴς» τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, τῆς 11-5-1988, σελ. 12 (τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀγγλικῇ μεταφράσει ἐν σελ. 16), περὶ μὴ κατονομαζομένης γυναικὸς τινος.

δόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ περὶ χειροτονίας τῶν γυναικῶν». Εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι πληρεστέραν διαφώτισιν καὶ κατανόησιν τοῦ κεντρικοῦ τούτου θέματος φιλοδοξεῖ νὰ συμβάλλῃ καὶ ἡ μετὰ χειῖρας μελέτη. Ἐν αὐτῇ, μετὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὅρου «Μυστήριον», ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ χριστιανικὰ Μυστήρια, ἐξετάζεται ἡ προεικόνισις τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, καὶ δὴ ὁ χαρακτήρ, τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ τελείωσις τῆς ἱερωσύνης ἐν τῷ προσώπῳ καὶ τῷ ἔργῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ ἡ παράδοσις αὐτῆς εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Τέλος δέ, ἐξετάζεται τὸ θέμα τῆς σχέσεως τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν Ἱερωσύνην.

Β'. Ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου «Μυστήριον» καὶ τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία κατατάσσει τὸ λειτουργημὰ τῆς Ἱερωσύνης μεταξὺ τῶν Μυστηρίων αὐτῆς. Διὰ τοῦ ὅρου τούτου νοοῦνται αἱ συγκεκριμέναι ἐκεῖναι πράξεις τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῶν ὁποίων παρέχεται εἰς τοὺς πιστοὺς, κατὰ μυστηριώδη τρόπον, οὐχὶ γνώσις τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀλλ' ἡ δυνατότης βιώσεως τοῦ μυστηρίου αὐτῆς, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς λοιπὰς πτυχὰς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Οὕτως ἡ σπουδαιότης τῶν Μυστηρίων τούτων δὲν ἔγκειται εἰς τὸν ἐξωτερικὸν-τελετουργικὸν τύπον καὶ τὴν μορφήν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπερφυσικὴν καὶ ἐντεῦθεν μυστηριώδη πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία μεταδίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος καὶ βιοῖ ταύτην μόνον ἐντὸς αὐτῆς. Ἐντεῦθεν, ἀντικειμενικῶς ἐξεταζόμενα, τὰ Μυστήρια ἀποτελοῦν τὴν προέκτασιν καὶ διαιώνισιν τοῦ ἐ φ á π α ξ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τελεσιουργηθέντος ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ⁵. Ὑποκειμενικῶς ὅμως βιούμενα, ταῦτα ἀνακαινίζουσιν τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀμαρτίας, ἐντάσσουν αὐτὸν εἰς τὴν «καινὴν» ἐν Χριστῷ κτίσιν (Β' Κορ. 5,17. Γαλ. 5,15) καὶ χορηγοῦν εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, «ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία» (Κολ. 1,24. Ἐφεσ. 1,23), ἡ ὁποία εἶναι ζωὴ αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 2,20).

Ἐπομένως, δύο τινὰ τυγχάνουν οὐσιαστικῆς σπουδαιότητος ἐν προκειμένῳ. Π ρ ὠ τ ο ν, τὰ Μυστήρια ἐδράζονται σαφῶς ἐπὶ ἱστορικοῦ ὑποβάθρου, μὴ δυνάμενα νὰ νοηθοῦν ἀνεξαρτήτως τοῦ ἱστορικοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τελεσιουργηθέντος ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὸ καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτῶν ὡς «Μυστηρίων», οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸν θεωρητικὸν μυστικισμόν, ἀλλ' ὑπεμφαίνει τὸ μυστηριώδες καὶ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας στοιχεῖον, τ.ἔ. τὴν ἐν αὐτοῖς καὶ δι'

5. Πρβλ. Α' Κορ. 11,26. 10,16-17. Ρωμ. 6,3. Γαλ. 3,27. Κολ. 2,12,19. Ἐφεσ. 4,5. Ἰακ. 5,14 ἐξ.

αὐτῶν ἐνεργοῦσαν θείαν χάριν. Πράγματι, χάρις εἰς τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν ὑπόβαθρον, ὁ ἄνθρωπος κοινωνεῖ, διὰ τῶν Μυστηρίων, πρὸς συγκεκριμένας θείας πράξεις καὶ ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλώθησαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Οὕτω π.χ. διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος, ὁ ἄνθρωπος καθίσταται κοινωνὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ⁶. Διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος, ὁ χριόμενος κοινωνεῖ τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προσοικειούμενος τὰς συνεπείας τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τῆς Πεντηκοστῆς. Ὁμοίως, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ μεταλαμβάνων κοινωνεῖ αὐτοῦ τοῦτου τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καθόσον καθ' ἐκάστην τελεσιουργίαν τοῦ Μυστηρίου τούτου, ἐπαναλαμβάνεται κυριολεκτικῶς, πλην μυστηριωδῶς, ἡ σταυρική αὐτοῦ θυσία ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ (Α' Κορ. 10,16. 11,23-36. Ματθ. 26,26-28 παρὰλ.). Καθ' ὅμοιον τρόπον, λοιπόν, καὶ ὁ μετέχων τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης κοινωνεῖ τῆς ἐφάπαξ ἐν τῇ ἱστορίᾳ λαβούσης χώραν πράξεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς θύτου καὶ θύματος, ταυτοχρόνως, διὰ τῆς ὁποίας συνετελέσθη ἀντικειμενικῶς ὁ ἁγιασμός τῶν πιστῶν καὶ ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν (πρβλ. Ἑβρ. 2,14-17. 5,9. 9,11 ἐξ. 10,5-10, κ.λπ.).

Δεῦτερον, ἐφόσον, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν ἀνωτέρω, τὰ Μυστήρια τυγχάνουν φορεῖς τε καὶ ἀγωγοὶ τῆς θείας χάριτος, τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐκδηλωθείσης διὰ τῆς ἀπολυτρωτικῆς ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ, ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν αὐτοσκοπὸν καὶ πράξεις θεώσεως καθ' ἑαυτάς, ἀλλ' ὁδὸν καὶ μέσα πρὸς τὴν θέωσιν. Ἐντεῦθεν, τὰ χριστιανικὰ Μυστήρια διαφέρουν τῶν τελετῶν («μυστηρίων») τῶν Μυστηριακῶν Θρησκειῶν, εἰς τὰς ὁποίας, ἐπιστεύετο, ὁ μουόμενος ἐβυθίζετο εἰς τὸ θεῖον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἀπερροφᾶτο καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου οὕτως ἐταυτίζετο. Εἰς τὰ χριστιανικὰ Μυστήρια δὲν ἐπιδιώκεται ἡ ταύτισις, ἀλλ' ἡ ἐνότης τοῦ κοινωνοῦ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὴ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς φύσεως. Τοιοῦτοτρόπως, τὰ χριστιανικὰ Μυστήρια φέρουν ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα, καθόσον δι' αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐνότης τῶν μετόχων μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων εἰς ἓν σῶμα μὲ πολλὰ μέλη (Ρωμ. 12,4-5. Α' Κορ. 12,12 ἐξ. Ἑφес. 4,25. 5,20). Διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, εἰδικώτερον, ὁ κοινωνὸς ἐνοῦται μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μεθ' ὧν ἐκεῖνων, οἵτινες ὁμοίως κοινωνοῦν τῆς διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐκδηλωθείσης θείας αὐτοῦ ἐνεργείας, διὰ τῆς ὁποίας καὶ καθίστανται ἱκανοὶ νὰ ἐπαναλάβουν καὶ ἀνατελεσιουργοῦν τὸ εἰς τὴν σταυρικήν θυσίαν ἀποκορυφωθὲν ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ὅπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι («τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν»). Χάρις δηλαδὴ εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης, τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ διαικονίζεται ἐν τῇ

6. Ρωμ. 6,1-11. Πρβλ. Ματθ. 28,19-20. Ἰωάν. 3,3 ἐξ. Γαλ. 3,27. Κολ. 2,12-15. 3,1-4. Ἑβρ. 10,15 ἐξ. Α' Πέτρ. 1,3-8. 3,21.

ἱστορίᾳ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, βιούμενον ἐν τοῖς καθ' ἑκάστα Μυστηρίοις, με σκοπὸν τὴν τελείωσιν τῶν μελῶν αὐτῆς «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,13). Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγκρίνεται ἡ οὐσιαστικὴ σπουδαίου-της τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης. Διὰ τῶν κοινωνῶν τῆς Ἱερωσύνης αὐτοῦ δηλαδὴ, ὁ Χριστὸς προσάγεται διηνεκῶς ὡς ἀμνὸς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, μυστηριωδῶς θυσιαζόμενος, κοινωνούμενος καὶ μηδέποτε ἐκδαπανώμενος, «ἄχρις οὗ ἔλθῃ» καὶ πάλιν (Α' Κορ. 11,26)⁷.

Τίς ὅμως, ἀκριβέστερον, ἡ ἔννοια καὶ ποῖον τὸ περιεχόμενον τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ, πῶς δὲ παρεδόθη τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ; Διὰ ν' ἀντιληφθῶμεν καλλίτερον τὰς πτυχὰς αὐτῆς ἐπιβάλλεται νὰ ἴδωμεν ἐν ὀλίγοις τὴν προτύπωσιν αὐτῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, τῆς ὁποίας ἡ Ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ συνέχειαν, καὶ δὴ καὶ τελείωσιν καὶ ἐκπλήρωσιν.

Γ'. Ἡ Ἱερωσύνη ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ.

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἡ Ἱερωσύνη συνυφαίνεται ἀπολύτως πρὸς τὴν Διαθήκην καὶ τὸν Νόμον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου διέπονται ὅ τε χαρακτήρ, τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς, ὡς ἄλλως τε συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν πάντων τῶν θεσμῶν αὐτῆς. Ἐνταῦθα ὁ ὅρος «Ἱερωσύνη» σπανίζει, ἀπαντῶν μόνον ἐν Α' Παραλ. 29,22. Α' Μακκ. 2,54. 3,49. 7,9·21. Δ' Μακκ. 5,36. 7,6, συχναίνει ὅμως ἐν τοῖς Ἀποκρύφους, τῷ Φίλωνι καὶ τῷ Ἰωσήφω. Ἀντὶ τοῦ ὅρου τούτου, οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης ἀναφέρονται εἰς τὸ ἔργον καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως. Γενικῶς, ὁ ὅρος «Ἱερωσύνη» παράγεται ἐκ τοῦ ὅρου «ἱερός» (ἑβρ. «καδῶς»), δι' οὗ δηλοῦται ὁ φορεὺς τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ καὶ ἐντεῦθεν ὁ ἀφιερωμένος εἰς αὐτό, χρησιμοποιεῖται δὲ τόσον ἐπὶ προσώπων, ὅσον καὶ ἐπὶ πραγμάτων. Κατὰ ταῦτα, διὰ τῆς «Ἱερωσύνης» νοεῖται τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἡ ἱερατικὴ ἀξία καί, κατὰ συνέπειαν, τὸ ἱερατικὸν λειτουργημὰ τοῦ «ἱερέως», ἥτοι τοῦ πεπληρωμένου διὰ τῆς θείας δυνάμεως καὶ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Θεόν, ὅστις οὕτως, ἐπικοινωνῶν μετ' Αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐξαγγέλλῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν βουλὴν καὶ νὰ μεταδίδῃ εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν καὶ χάριν Αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν, ἡ εἰδικὴ αὕτη Ἱερωσύνη, ὑπὸ τὸ συγκεκριμένον τοῦτο περιεχόμενον, τῆς ὁποίας φορεῖς τυγχάνουν τὰ «ἱερά πρόσωπα» (ἱερατεῖον), κεῖται ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἐπέκεινα καὶ ὑπεράνω τῆς γενικῆς Ἱερωσύνης πάντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς «βασιλείου ἱερατεύματος καὶ ἔθνους ἁγίου» (Ἐξοδ. 19,6. 23,22. Β' Μακ. 2,17. Πρβλ. Α' Πέτρ. 2,9. Ἀποκ. 1,6-10), δι' ἧς δηλοῦται ἡ ὅλως ἐξαιρετικὴ θέσις αὐτῶν ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ, ὡς μελῶν τῆς ἰδίας Αὐτοῦ κοινότητος (Kahal

7. Βλ. πλείονα ἐν Χ. Σ. Βούλγαρη, Ἡ Ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, β' ἐκδ., Ἀθήναι 1984, σ. 194 ἐξ.

Jahwe), δυνάμει τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἐν γένει σωτηριώδους ἐπεμβάσεως Αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, συνεπεία τῆς ὁποίας οὗτοι διακρίνονται πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὡς κοινωνοὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς⁸.

Ἄλλ' ἐνῶ τὴν γενικὴν καὶ οὕτως εἰπεῖν πνευματικὴν ταύτην ἱερωσύνην ἀπένειμεν ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς εἰς πάντας τοὺς Ἰσραηλίτας, ἄνευ ἐνδιαμέσου τινὸς ἀνθρωπίνου προσώπου, τὴν εἰδικὴν τοιαύτην ἐχορήγησεν Οὗτος εἰς συγκεκριμένα πρόσωπα διὰ τοῦ Μωϋσέως ('Εξοδ. 28. Πρβλ. Ἀριθ. 6,5), εὐθὺς μετὰ τὴν σύναψιν τῆς Διαθήκης καὶ τὴν ταυτόχρονον παράδοσιν τοῦ Νόμου ('Εξοδ. 19-20. Δευτ. 5,6 ἐξ.). Δεδομένου μάλιστα, ὅτι ἡ Διαθήκη καὶ ὁ Νόμος ἀποτελοῦν οἶονε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἰσραὴλ ὡς «λαοῦ τοῦ Θεοῦ», «βασίλειου ἱερατεύματος καὶ ἔθνους ἁγίου» Αὐτοῦ (Kahal Jahwe)⁹, ἔπεται ὅτι, ἡ μετὰ ταῦτα σύστασις τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης ὑπογραμμίζει, οὕτως εἰπεῖν, τὸ «ἐκκλησιολογικόν» αὐτῆς ὑπόβαθρον καὶ προδιαγράφει τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Διαθήκης, ἥτοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Θείας Οἰκονομίας. Οὕτω καθίσταται σαφές, ὅτι ἡ ἱερωσύνη συνεστήθη ἐντὸς τῆς Kahal Jahwe καὶ χάριν αὐτῆς καὶ συγκεκριμένως πρὸς προαγωγὴν τῆς ἡθικῆς καθαρότητος τῶν μελῶν αὐτῆς¹⁰. Οὕτω δέ, ἡ σύστασις τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης συνδέεται πρὸς τὰς συγκεκριμένας ἐκείνας θεσμικὰς πράξεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ τῶν ὁποίων ἄρχεται καὶ θεμελιούται ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς Θείας Οἰκονομίας.

Ἀπὸ ἀνθρωπίνης πλευρᾶς, ὡς προελέχθη, συνεργὸς τοῦ Θεοῦ καὶ πρωταγωνιστὴς τῶν θεσμικῶν ἐκείνων γεγονότων ὑπῆρξεν ὁ Μωϋσῆς, ὁ «θεράπων τοῦ οἴκου» ('Αριθ. 12,7. Ἐβρ. 3,3-5) καὶ «μεσίτης» τῆς Διαθήκης Αὐτοῦ (Γαλ. 3,19-20). Ἡ τοιαύτη ιδιότης τοῦ Μωϋσέως, ἀποκλειστικὴ καὶ ἀνεπανάληπτος ἐν ὅλῃ τῇ ἱστορίᾳ τῆς Διαθήκης, συνίστα τὴν ἐν τῷ προσώπῳ του συνύπαρξιν καὶ συνένωσιν πάντων τῶν ἀξιομάτων, δι' ὧν οὗτος ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὸν ἔργον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄλλως τε διαπιστοῦται ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀσκήσεως τῶν λειτουργημάτων τοῦ ἀρχηγοῦ (βασιλικόν), τοῦ διδασκάλου (προφητικόν), καὶ τοῦ ἱερέως (ἱερατικόν) τοῦ λαοῦ, εἰς τρόπον, ὥστε ἐν αὐτῷ συνεπυκνοῦτο τὸ πλήρωμα τῆς μετὰ ταῦτα θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραὴλ. Πράγματι, μόνον ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἄμεσον πρόσβασιν καὶ ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν Θεόν, καθόσον μόνον αὐτῷ ἐλάλει Οὗτος «ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον» ('Εξοδ. 33,11), «στόμα κατὰ στόμα, ἐν εἶδει καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν Κυρίου εἶδε» ('Αριθ.

8. Βλ. Διδύμου Ἀλεξανδρέως καὶ Σευηριανοῦ, ἐν *Catenae Graecorum Patrum in Novum Testamentum*, ἔκδ. J. A. Cramer, Hildesheim 1967, τ. VIII, σελ. 53-54. Πρβλ. X. Σ. Βούλγαρη, Ὑπόμνημα εἰς τὴν Πρώτην Καθολικὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, β' ἔκδ., Ἀθήναι 1984, σ. 145-154.

9. Βλ. Ἐξοδ. 6,7. 19,5-6. 23,22. 24,7. 33,13 κ.λπ.

10. Πρβλ. π.χ. Γαλ. 3,19. Ρωμ. 3,20. 4,15. Ἐβρ. 9,15 κ.λπ.

12,7-8). Μόνον εἰς τὸν Μωϋσῆν ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς τὸ "Ὄνομα καὶ τὴν δόξαν Αὐτοῦ" (Ἐξοδ. 33,18-23), μετ' αὐτὸν δὲ «οὐκ ἀνέστη προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃν ἔγνω Κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον» (Δευτ. 34,10). Ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐνεκαίνιασε τὴν διαθήκην δι' αἱματηρᾶς θυσίας (Ἐξοδ. 24,8. Ἑβρ. 9,19-22), τοῦθ' ὅπερ ἀπετέλει τὴν κατ' ἐξοχὴν ἔνδειξιν τοῦ ἱερατικοῦ τοῦ ἀξιώματος. "Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον οἱ Ἰσραηλῖται παρέβησαν ταύτην, ὁ Μωϋσῆς ἀξιολόγησε περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν» (Ἐξοδ. 32) καὶ παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ φεισθῇ αὐτῶν, ὁ δὲ Θεός, εἰσακούσας τῆς δεήσεως αὐτοῦ, ἀνενέωσε ταύτην καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ (Ἐξοδ. 34).

Ὅρισθεις, λοιπόν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν θέσιν καὶ ιδιότητα ταύτην (Ἐξοδ. 3 ἐξ.), ὁ Μωϋσῆς ἐφωδιάσθη ὑπ' Αὐτοῦ μετ' ἀπάσης τῆς πρὸς τὴν ιδιότητα ταύτην ἀναγκαίας δυνάμεως καὶ ἐξουσίας, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ δι' ὃ ἐκλήθη ἔργου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο αὐτομάτως ὑποδηλοῖ δύο τινά· α') ὅτι ὁ Μωϋσῆς δὲν κατέχει τὰς ιδιότητας καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνυφασμένα ἀξιώματα ταῦτα αὐτονόμως, ἀλλ' ἐν ἀπολύτῳ ἐξαρτήσῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ· β') ὡς φορεὺς τῶν ἀξιωμάτων τούτων, οὗτος ἐκπροσωπεῖ τὸν Θεόν, κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὁποίου καὶ ἐνεργεῖ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ, ὅτι οὗτος εἶναι μεσίτης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ καὶ οὐχὶ τούτου πρὸς τὸν Θεόν, ἐντεῦθεν δὲ ἡγέτης καὶ ποιμὴν τοῦ λαοῦ, πρὸς τὸν ὅποιον καὶ μεταβιβάζει τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο, ἀκριβῶς, παρατηρεῖται καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ θεσμοῦ τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης, ὅτε, κατ' ἐντολὴν καὶ ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ Μωϋσῆς ἀνέθεσε τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀαρὼν καὶ τοὺς τέσσαρας υἱοὺς του, Ναδάβ, Ἀβιούδ, Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ (Ἐξοδ. 28 καὶ 41. Ἀριθ. 6), «ἱερατεύειν αὐτῶν», καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἔργον τῆς διακονίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Σκηνῆς («ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς»), εἰς τὰ ἄρρενα μέλη τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ (Ἀριθ. 3). Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, λοιπόν, τὸ ἱερατεῖον διεκρίνετο εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχιερέως (Ἀαρὼν) καὶ τοῦ ἱερέως (οἱ υἱοὶ αὐτοῦ), οἱ ὅποιοι ἐπλαισιοῦντο ὑπὸ τῆς τάξεως τῶν Λευιτῶν, ἔργον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ τήρησις τῆς τάξεως κατὰ τὴν λατρείαν, ἡ ὑποβοήθησις τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων ἐν τῇ τελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Νόμου¹¹. Ἡ διάκρισις τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀπὸ τοῦ ἱερέως διαπιστοῦται ἐκ τοῦ ὅτι· α') κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν εἰς τὸ ἀξίωμα, τοῦ μὲν ἀρχιερέως ἠλείφετο ὁλόκληρος ἡ κεφαλὴ δι' ἐλαίου, τῶν δὲ ἱερέων ἐχρίετο μόνον τὸ μέτωπον (Ἐξοδ. 29,7. Α' Βασ. 10,1. 16,13)· β') μόνον ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχετο εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἐξιλασμοῦ (Λευ. 16,3-34)· καὶ γ') ὁ ἀρχιερεὺς ἔφερε στολὴν διακρινομένην τῆς στολῆς τῶν ἱερέων (Ἐξοδ. 28,4-39. Λευ. 8,7-9), ἥτις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ μετεβιβάζετο εἰς τὸν

11. Κατὰ τὰς Διατάγας Ἀποστόλων, Β', 26,3-4. ΒΕΠΕΣ 2,35, οἱ τρεῖς οὗτοι βαθμοὶ ἀντιστοιχοῦν εἰς τοὺς τρεῖς βαθμοὺς ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ.

διάδοχόν του όμοῦ μετὰ τοῦ ἀξιώματος, τὸ όποῖον αὐτὴ συνεβόλιζεν (Ἐξοδ. 29,29. Ἀριθ. 20,25-28). Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, λοιπόν, διεκρίνετο «ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ» (Λευ. 21,10. Ἀριθ. 35,25-28), ὁ θάνατος τοῦ όποῖου ἐσημεῖον τὸ τέλος μιᾶς περιόδου καὶ τὴν ἀρχὴν νέας. Τὸ ἔργον τοῦ τε ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων συνίστατο εἰς τὴν φύλαξιν τῆς Σκηνηῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἱερῶν σκευῶν, τὴν τέλεσιν τῆς λατρείας καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Νόμου. Τοιουτοτρόπως, τὸ περιεχόμενον τῆς «ἱερατείας» αὐτῶν συνᾶδει ἀπολύτως πρὸς τὴν διττὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου «ἱερός», δι' οὗ δηλοῦται γενικῶς ὁ πεπληρωμένος διὰ τῆς δυνάμεως τῆς θεότητος καὶ ἀφιερωμένος εἰς αὐτήν, τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς καθιερώσεως ταύτης προσδιορίζεται ὑπὸ τῆς θείας ἐνεργείας ἐπὶ τὸν καθιερωθέντα, ὅστις οὕτως ἀνήκει εἰς τὴν σφαῖραν τῆς θεότητος¹².

Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ τε ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων εἰς τὸ ἀξίωμα ἐλάμβανε χώραν ἐν τῇ Σκηνῇ τοῦ Μαρτυρίου ἐνώπιον «πάσης τῆς συναγωγῆς» τοῦ λαοῦ (Λευ. 8,3), ἡ δ' ἐν προκειμένῳ διαδικασία περιελάμβανε· α') τὴν λοῦσιν τοῦ ὑποψηφίου δι' ὕδατος β') τὴν ἔνδυσιν αὐτοῦ δι' εἰδικῆς στολῆς· γ') τὴν λοῦσιν ὀλοκλήρου τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀρχιερέως δι' ἐλαίου ἢ τὴν χρῆσιν τοῦ μετώπου τῶν ἱερέων δι' αὐτοῦ· δ') τὴν χρῆσιν τοῦ δεξιοῦ ὠτός, τῆς δεξιᾶς χειρός, καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς διὰ τοῦ αἵματος θυσιαζομένου ζώου· ε') τὸν ραντισμὸν τοῦ ὑποψηφίου καὶ τῆς στολῆς αὐτοῦ διὰ τοῦ αὐτοῦ αἵματος· καὶ στ') τὴν «πλήρωσιν τῶν χειρῶν» αὐτοῦ διὰ τῶν πρὸς καῦσιν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων προοριζομένων μερῶν τοῦ σφαγίου¹³, δι' ἧς ἐδηλοῦτο, ὅτι ὁ οὕτω πως καθιερούμενος ἀπέκτα τὸ δικαίωμα προσφορᾶς αἱματηρῶν θυσιῶν, ὁπότε καὶ συνεπληροῦτο ἡ ὅλη τελετή. Τοιουτοτρόπως, οἱ καθιερούμενοι εἰς τὴν τέλεσιν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὀφειλομένης λατρείας καὶ τὸν δι' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον ἁγιασμὸν τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος, ἐξηγγιάζοντο καὶ ἀπεμονοῦντο ἀπὸ πᾶν ὅ,τι συνίστα ἡθικὴν καὶ θρησκευτικὴν βεβήλωσιν¹⁴, ἔχοντες, μόνοι αὐτοί, τὸ δικαίωμα «ἐγγίζειν Κυρίῳ τῷ Θεῷ» (Ἐξοδ. 19,22. Λευ. 10,3. κλπ.).

Ἀξιολογούντες τὰ στοιχεῖα ταῦτα, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα. Πρῶτον, πηγὴ καὶ κάτοχος τῆς ἱερωσύνης εἶναι ὁ Θεός, «Ὅστις χορηγεῖ ταύτην εἰς ὅσους ὁ ἴδιος ἐπιλέγει (Πρβλ. Ἑβρ. 5,4· «οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς περ καὶ Ἀαρών»). Ἐντεῦθεν, οἱ φορεῖς τῆς ἱερωσύνης δὲν κατέχουν ταύτην αὐτονόμως, ἀλλὰ τελοῦν ἐν ἀπολύτῳ ἐξαρτήσει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς μέτοχοι τῆς ἱερωσύνης Αὐτοῦ. Δεύτερον, ἡ ἱερωσύνη ἡσκήθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θείας Οἰκονομίας, ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, τοῦ «μεσίτου» τῆς πρώτης Διαθήκης; οὗτος δέ, δυνάμει

12. Βλ. σχετικῶς G. Schrenk, «ἱερός, κλπ.», ἐν Theological Dictionary of the New Testament, τ. III, 221 ἐξ. (εἰς τὸ ἐξῆς: Th. D. N. T.).

13. Ἐξοδ. 28,41. 29,22-34. 32,29. 40,12-16. Λευ. 8,22-33. Ἀριθ. 3,3 κλπ.

14. Ἐξοδ. 28,36. Λευ. 10,10. 21,6.

τοῦ ἱερατικοῦ τούτου ἀξιώματος¹⁵, οὐ μόνον ἐνεκαινίασε τὴν Διαθήκην ταύτην, δι' αἱματηρᾶς θυσίας ('Εξοδ. 24,8. 'Εβρ. 9,19-22) καὶ «ἐξιλίσσατο περὶ τῆς ἁμαρτίας» τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν ἀθέτησιν αὐτῆς ('Εξοδ. 32), ἀλλὰ καὶ ἐκπροσωπῶν τὸν ἀοράτως παρόντα καὶ καθαγιαζόντα Θεόν, ἐγκατέστησε τελετουργικῶς τὸν Ἀαρών, ὡς ἀρχιερέα καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὡς ἱερεῖς, ἀντιστοιχῶς ('Εξοδ. 28-30). Οὕτω δέ, διὰ τοῦ τρόπου τούτου, οὗτοι κατέστησαν συνεργοὶ καὶ διάδοχοι τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸ συγκεκριμένον λειτούργημα¹⁶, ὅποτε ἡ ἐν τῷ προσώπῳ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἀσκηθεῖσα ἱερωσύνη προεξετάθη δι' αὐτῶν καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Διαθήκης. Τ ρ ί τ ο ν, ἡ ἐν προκειμένῳ ὑπεροχικὴ θέσις τοῦ Μωϋσέως, ὡς κατέχοντος τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης, καταδεικνύεται σαφῶς, σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ τοῦ σπουδαιότερου μέρους τῆς τελετουργικῆς καθιερώσεως τοῦ Ἀαρών καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Κατ' αὐτό, ἔθεσε μὲν ὁ Μωϋσῆς εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ πρὸς καῦσιν προοριζόμενα μέρη τοῦ σφαγίου, ἵνα καταστήσῃ τούτους ἱκανοὺς πρὸς τέλει τῶν αἱματηρῶν θυσιῶν, ἔλαβεν ὅμως ταῦτα καὶ πάλιν καὶ ἔθεσεν αὐτὰ ὁ ἴδιος ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ('Εξοδ. 29,24-25). Οὕτως ἀποδέκτης τῶν θυσιῶν τούτων ἦτο ὁ ἴδιος ὁ μεσίτης τῆς Διαθήκης Μωϋσῆς, ὅστις καὶ ἀνέφερεν αὐτὰς ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν Θεόν¹⁷. Τ έ τ α ρ ο ν, σκοπὸς τῆς ἱερωσύνης τῆς Π. Διαθήκης ἦτο ἡ καθαρότης τῆς σαρκὸς τῶν μελῶν τῆς θρησκευτικῆς Κοινότητος ('Εβρ. 9,13), ὅστις καὶ ὑπογραμμίζεται διὰ τε τῆς καθιερώσεως τῶν διαφόρων τελετουργικῶν καθάρσεων καὶ τοῦ συχνάκις ἐπαναλαμβανομένου ὅρου «ἁγιασμός», δι' οὗ δηλοῦται, τοῦτο μὲν ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς καθεστηκυίας ἀνθρωπίνης φθορᾶς, συνεπείᾳ τῆς ἁμαρτίας, προσδιοριζομένης ὑπὸ τῶν «κοινῶν» καὶ «ἀκαθάρτων» στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοῦτο δὲ ἡ κατάστασις τοῦ ἁγιασθέντος ἀνθρώπου, ὡς ἄρσις τοῦ κράτους τῆς διαταραχθείσης φυσικῆς τάξεως, καὶ ζῶντος ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς καταστάσεως τοῦ Θεοῦ («ἁγιασθήσεσθε καὶ ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ μὴ μιανεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν...»), Λευ. 11,44-45. 19,2. 20,7)¹⁸.

15. Βλ. Κυρίλλου Ἀλεξ., Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ..., Λόγος IB'. P.G. 68,805· «Ἱεουργὸς γὰρ καὶ ὁ Μωϋσῆς».

16. 'Εξοδ. 28,1· «Καὶ σὺ προσάγαγ' αὐτοὺς πρὸς σε αὐτὸν τὸν τε Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἱερατεύειν μοι». Πρβλ. καὶ 'Εβρ. 7.

17. Βλ. Κυρίλλου Ἀλεξ., μν. ἔργον, Λόγος IA'. P.G. 68,760· «καὶ προσκομίζουσι μὲν ἐν χερσὶν ἐνθέντες ἰδίαις οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀαρών, ἀποδέχεται δὲ τὴν θυσίαν καὶ ἀναφέρει Μωϋσῆς». Αὐτόθι, 761· «Ἐπειδὴ δὲ εἰς τύπον Θεοῦ Μωϋσῆς, προσκομίζουσι μὲν τὴν θυσίαν οἱ ἀμφὶ Ἀαρών, ἀποδέχεται δὲ αὐτός, οἰνεῖ πως Θεοῦ καὶ διὰ τοῦδε κατασημαίνοντος».

18. Πρβλ. O. Procksch, «ἅγιος, ἀγιάζω, ἁγιασμός, κ.λπ.», ἐν Th. D. N. T., 1,88 ἐξ., 113 ἐξ.,

Οὐχ ἦττον, ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ ἡ ἱερωσύνη τῆς Π. Διαθήκης ἐπέπρωτο νὰ ἔχῃ περιορισμένην ἀξίαν, ἰσχὺν καὶ διάρκειαν, ὅπως καὶ ἡ Διαθήκη, τῆς ὁποίας αὕτη ἀπετέλει θεσμόν. Διὸ καὶ ἀντικατεστάθη αὕτη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς τελείας ἱερωσύνης τῆς «κρείττονος Διαθήκης» τοῦ τελείου «μεσίτου», τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δ'. Ἡ Ἱερωσύνη ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τέλειος Ἀρχιερεύς.

Πράγματι, πάντα ὅσα συνετελέσθησαν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς Θείας Οἰκονομίας εἶχον παιδαγωγικὸν καὶ ἐντεῦθεν προσωρινὸν χαρακτήρα, ἀντικατασταθέντα ὑπὸ τῶν πραγματικῶν, τελείων καὶ ἀληθινῶν καὶ ἐντεῦθεν αἰωνίων ἀγαθῶν τῆς δευτέρας καὶ τελικῆς περιόδου τῆς ἱστορίας ταύτης. Οὕτω, τὸν «μεσίτην» τῆς «παλαιᾶς» Διαθήκης τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ Ἰσραήλ, Μωϋσῆν, διεδέχθη ὁ «εἷς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς» (Α' Τιμ. 2,5. Πρβλ. Ἑβρ. 8,6. 9,15. 12,24), τ.ἔ. ὁ σαρκωθείς προαιώνιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου Οὗτος συνῆψε τὴν «καινὴν» καὶ «κρείττονα» Διαθήκην Αὐτοῦ (Ἑβρ. 7,22. 8,6-8. 9,15. 13,20. Πρβλ. Μτθ. 26,28 παρὰλ. Β' Κορ. 3,6) μεθ' ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ὑπεροχὴ δηλαδὴ τῆς δευτέρας Διαθήκης ἐναντι τῆς πρώτης ὑπαγορεύεται ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ προσώπου τοῦ «μεσίτου» αὐτῆς. Ἐντεῦθεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνυπάρχουν ὁμοίως ἡνωμένοι πᾶσαι αἱ ιδιότητες καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνυφασμένα ἀξιώματα, ἀλλ' ἐν τελείᾳ μορφῇ. Δηλωτικὰ τούτου τυγχάνουν τὰ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ χρησιμοποιοῦμενα χριστολογικὰ προσωνύμια, διὰ τῶν ὁποίων περιγράφονται τόσον αἱ ιδιότητες τοῦ προσώπου, ὅσον καὶ αἱ πτυχαι τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων¹⁹.

Ἡ ταυτόχροнос ὁμως συνύπαρξις τῶν ἀξιωμάτων τούτων εἰς τὸ αὐτὸ

19. Πρβλ. Κυρίλλου Ἱεροσ., Κατήχησις 10,5. ВЕПЕС 39,119. «Πολλὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εἰσιν αἱ προσηγορίαι· ἵνα τοίνυν μὴ τὸ πολυώνυμον τῆς προσηγορίας πολλοὺς υἱοὺς ποιῇ σε νομίζειν καὶ διὰ τὰς πλάνας τῶν αἰρετικῶν, τῶν λεγόντων ἄλλον μὲν εἶναι τὸν Χριστόν, ἄλλον δὲ τὸν Ἰησοῦν, ἄλλον δὲ τὴν θύραν καὶ τὰ λοιπὰ, προασφαλίζεται σε ἡ Πίστις, λέγουσα καλῶς, εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· εἰ γὰρ καὶ πολλὰ αἱ προσηγορίαι, ἀλλ' ἐν τῷ ὑποκειμένῳ· ἐκάστῳ δὲ ποικίλως ὁ Σωτὴρ γίνεται πρὸς τὸ συμφέρον. Τοῖς μὲν γὰρ εὐφροσύνης χρεῖαν ἔχουσιν, ἄμπελος γίνεται· τοῖς δὲ χρεῖαν ἔχουσιν εἰσελθεῖν, ἔστηκε θύρα· καὶ τοῖς χρεῖαν ἔχουσιν προσενέγκαι τὰς εὐχάς, ἔστηκε μεσίτης ἀρχιερεύς. Πάλιν τοῖς ἔχουσιν ἁμαρτίας, γίνεται πρόβατον, ἵνα ὑπὲρ αὐτῶν σφαγιασθῇ· τοῖς πᾶσι γίνεται πάντα, μένων αὐτὸς κατὰ φύσιν ὅπερ ἐστίν. Μένων γὰρ καὶ ἔχων τὸ τῆς υἱότητος ἀληθῶς ἀπαράτρεπτον ἀξίωμα, κάλλιστος οἷά τις ἱατρός καὶ διδάσκαλος συμπαθής, συμπεριφέρεται ταῖς ἡμετέραις ἀσθενείαις».

πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δηλοῖ, ἐπίσης, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπομονώσωμεν οἰοδήποτε ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὰ λοιπά, διότι τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι καρπὸς τοῦ τρισσοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος, ἥτοι τοῦ προφητικοῦ, τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ, ταυτοχρόνως, ἕκαστον δὲ τούτων ἐκτείνεται ἐφ' ὁλόκληρον τὸ ἔργον τοῦτο. Οὐχ ἤττον, ἐνδιαφερόμενοι ἐνταῦθα εἰδικώτερον περὶ τὸ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, ἀποβλέπομεν εἰς τὴν μεθοδικωτέραν καὶ ὡς οἶόν τε πληρεστέραν κατανόησιν τῆς τε συγκεκριμένης ιδιότητος τοῦ προσώπου καὶ τῆς συγκεκριμένης πτυχῆς τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ.

Συμφώνως, λοιπόν, πρὸς πάντας τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Κ. Διαθήκης, τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ συνετελέσθη ἐκουσίως καὶ ἐν ὑπακοῇ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς²⁰, Ὅστις «τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί» (Ρωμ. 8,3 κλπ.). Ἡ συνισταμένη τῆς ἐν προκειμένῳ διδασκαλίας τῆς Κ. Διαθήκης δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς δύο σημεῖα, ἥτοι α') ὅτι σκοπὸς τῆς σαρκώσεως τοῦ Λόγου ἦτο ἡ διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ κατάλυσις τοῦ κράτους τοῦ διαβόλου καὶ οὕτως ἡ παροχὴ τῆς δυνατότητος ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν πάντων τῶν ἀνθρώπων, διὸ καὶ ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται εἰς τὰ Εὐαγγέλια σταθερῶς πορευόμενος πρὸς τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀποκορύφωσιν καὶ τελείωσιν τοῦ ἐπιγείου ἔργου του²¹, β') ὅτι τὸ πάθος ἀποτελεῖ ἐξιλαστήριον καὶ ἀντιπροσωπευτικὴν θυσίαν πρὸς τὸν Θεὸν-Πατέρα, συμφώνως καὶ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς «λύτρου ἀντὶ πολλῶν»²², διὸ καὶ ἡ περὶ τούτου χρῆσις ἐκφράσεων συναφῶν πρὸς τὰς θυσίας τῆς Π. Διαθήκης.

Τὸ πάθος, λοιπόν, ἀποτελεῖ τὸ κατ' ἐξοχὴν πεδίον ἀσκήσεως καὶ ἐκφράσεως τῆς ἀρχιερατικῆς ιδιότητος τοῦ Χριστοῦ. Ἐν προκειμένῳ, ἡ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀρτιωτέρα διατύπωσις τοῦ θέματος τούτου παρέχεται ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ. Ἐνταῦθα ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρίσταται ὡς ὁ σαρκωθεὶς προαιώνιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις, ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ μεγάλου καὶ τελείου ἀρχιερέως, προσέφερεν ἑαυτὸν ἐφάπαξ, ὡς ἱλαστήριον καὶ ἀντιπροσωπευτικὴν θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν-Πατέρα, ἐγκαινιάσας οὕτω τὴν «καινὴν» καὶ «κρείττοναν» Διαθήκην Αὐτοῦ καὶ ἐπιτυχὼν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν πάντων τῶν μετόχων αὐτῆς, εἰς τὸ διηνεκές (2,8-18. 4,14. 10,18). Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ὁ ὡς ἀρχιερεὺς ἅμα καὶ θῦμα ἐνεργήσας Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔθεσε τέλος εἰς τε τὴν Λευιτικὴν ἱερωσύνην καὶ τὰς μετ' αὐτῆς συνυφασμένας θυσίας τῶν ζώων τῆς

20. Πρβλ. π.χ. Μτθ. 26,39,42,44 παράλ. Ρωμ. 5,19. Φιλπ. 2,5-11. Ἑβρ. 5,8.

21. Πρβλ. Μτθ. 16,21 παράλ. 17,22-23 παράλ. Λκ. 12,50. 17,25. 18,31-34.

22. Μτθ. 20,28. Μκ. 10,45. Πρβλ. Α' Τιμ. 2,6 «ἀντὶ πάντων». Πρβλ. καὶ Ρωμ. 5. Β' Κορ. 5,14,18 κ.λπ.

Παλαιᾶς Διαθήκης, αἱ ὁποῖαι, λόγω τῆς φύσεως αὐτῶν, «οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας» (10,11. Πρβλ. 9,9), «ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν, ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας» (10,3-4). Τοῦναντίον, «τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα» (9,13), ἐνῶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ «καθαριεῖ τὴν συνειδήσιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι» (9,14).

Ἄλλ' ἡ εἰδικῶς περὶ τὴν συγκεκριμένην ταύτην ιδιότητα τοῦ προσώπου καὶ πτυχὴν τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ διατρίβουσα Ἐπιστολὴ διαφωτίζει τρία οὐσιαστικῆς σπουδαιότητος σημεῖα τοῦ ὅλου θέματος, περὶ τῶν ὁποίων ἐμμέσως μόνον πληροφοροῦμεθα ἐκ τῶν ἄλλων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης²³. Τὸ π ρ ὦ τ ο ν σ η μ ε ῖ ο ν ἀφορᾷ εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Χριστὸς περιεβλήθη διὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ τοῦ ἀξιώματος. Χαρακτηριστικὴ ἐν προκειμένῳ τυγχάνει ἡ περικοπὴ Ἐβρ. 5,1-6, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς εὐρυτέρας περικοπῆς 4,14-5,10. Οὕτως ἐν Ἐβρ. 5,1-3 ὁ Παῦλος²⁴ τονίζει ὅτι ἔργον καὶ ἀποστολὴ τῶν ἀνθρώπων ἀρχιερέων, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐγκατεστάθησαν οὗτοι εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τυγχάνει ἡ προσφορὰ δώρων καὶ θυσιῶν πρὸς τὸν Θεόν, ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἰδίων (Πρβλ. 8,3-4). Διὰ νὰ εἶναι ὅμως ἀποτελεσματικὸν τὸ ἔργον αὐτῶν τοῦτο, πρέπει οὗτοι νὰ ἀπολαμβάνουν τῆς ἀρεσκείας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Θεοῦ, διὸ καὶ ἡ περιβολὴ αὐτῶν διὰ τοῦ ἀξιώματος τούτου καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀπορροεούσης τιμῆς δὲν δύναται νὰ γίνῃ αὐθαιρέτως, ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅστις καὶ χορηγεῖ ταῦτα εἰς αὐτοὺς («καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ», στ. 4). Τοιοῦτοτρόπως, ἡ ἱερωσύνη τῶν ἀνθρώπων ἀρχιερέων δὲν εἶναι αὐτόνομος, ἀλλὰ τελεῖ ἐν ἀπολύτῳ ἐξαρτήσῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο μὲν διότι Οὗτος εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ὁ κάτοχος αὐτῆς, χορη-

23. Μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἔργου· Ἡ ἐν Χριστῷ τελείωσις τῆς Θείας Οἰκονομίας κατὰ τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολήν, Ἀθῆναι 1985, σ. 73 ἐξ., 99 ἐξ., ἐνθα καὶ παραπέμπομεν διὰ πλείονας λεπτομερείας.

24. Καθ' ἡμᾶς, ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ ἐγγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὀλίγον πρὸ τῆς ἀποφυλακίσεως αὐτοῦ ἐκ Ρώμης (60-62 μ.Χ.), οὐσα καὶ αὕτη Ἐπιστολὴ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ δὴ ἡ τελευταία, ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους χριστιανούς τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ δὴ τοὺς «ζηλωτὰς τοῦ νόμου» (Πράξ. 21,20 ἐξ.), διὰ νὰ τονίσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ τέλος τῆς Π.Δ. καὶ τῶν θεσμῶν αὐτῆς, νὰ ἀποτρέψῃ τούτους ἀπὸ τὴν μετάπτωσιν των εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν (10,26-39. 12,22 ἐξ. 13,10-14), καὶ διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ὁ ἴδιος εἰς τὴν συνειδήσιν των (13,18-19), μετὰ τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας αὐτῶν ὡς προδότου τῆς πατρώας θρησκείας (Πράξ. 21,20-24, 22). Βλ. ἡμετέραν ἀνακοίνωσιν εἰς τὸ Τμῆμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, «Ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή. Περιστατικά, παραλήπται, συγγραφεὺς, τόπος καὶ χρόνος συγγραφῆς» (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τ. ΚΖ'), Ἀθῆναι 1986.

γῶν ταύτην εἰς ὅσους βούλεται, τοῦτο δὲ διότι Οὗτος εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ ἀποδέκτης τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων προσφερομένων δώρων καὶ θυσιῶν καὶ ἐντεῦθεν ὁ χορηγὸς τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ὑπὲρ ὧν ταῦτα προσφέρονται. Ὡς ἀπόδειξιν τούτων ὁ Παῦλος προσάγει τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀαρῶν («καθὼς περ καὶ Ἀαρῶν»).

Ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀπὸ πηγῆς παντὸς ἀξιώματος, προέλευσις τῆς ἱερωσύνης ἰσχύει, κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ διὰ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ὁμοίως «οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερέα». Δυσκολίας εἰς τοὺς ἐρμηνευτὰς παρουσίασεν ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα «ἐδόξασεν», τὸ ὁποῖον καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς ἀπόψεως, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐδόξασθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν ὕψωσιν, καὶ δὴ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ χωρίον Ἰωάν. 8,54 («ἐστὶν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με»). Ἐντεῦθεν οὗτοι ἐτόνισαν ὅτι καὶ τὸ χωρίον Ψαλμ. 2,7 («Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε»), ὡς καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον χωρίον Ψαλμ. 109,4 («Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ») τοῦ στ. 6, ἀναφέρεται εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Χριστοῦ²⁵. Πάντα ταῦτα ὅμως ἀποτελοῦν οἰκτρὰν παρανόησιν τοῦ κειμένου. Πράγματι, ἐάν ὁ Χριστὸς ἀνεκηρύχθη ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν ὕψωσιν αὐτοῦ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, ἔπεται ὅτι δὲν κατεῖχε τὴν ιδιότητα ταύτην κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του ἔργου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δὴ τὸ πάθος²⁶. Τοιαύτη ἀποψις, ὅμως, οὐ μόνον ἀντίκειται σφόδρα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς, ἐμμέσως δὲ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ καταλύει τὴν ἔννοιαν τῆς τε ταυτοχρόνου συνυπάρξεως καὶ τῆς μετὰ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ συνυφάνσεως τῶν τριῶν αὐτοῦ ἀξιομάτων.

Πρὸς τοῦτοις, τὸ Ψαλμ. 2,7 χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπιστολῇ καὶ ἐν 1,5 καὶ μάλιστα ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ χωρίον Β' Βασ. 7,14 («ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν»), σαφῶς δηλοῦν τὴν αἰδίον τοῦ Υἱοῦ γέννησιν, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ προσώπου του, ὡς Υἱοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀγγέλων, ὡς κτιστῶν ὄντων. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὸν χρόνον τοῦτον τῆς αἰδίου

25. Πρβλ. π.χ. B. F. Westcott, The Epistle to the Hebrews, London 1909, σ. 124 ἐξ. J. Moffatt, A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Hebrews, New York 1924, σ. 63 κ.λπ. Κατὰ τὸν Π. Ν. Τρεπέλας, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης, τ. 3, Ἀθῆναι 1956, σ. 76 ἐξ., «Τὸ Υἱός μου εἰ σύ ἀναφέρεται εἰς τὴν αἰδίον γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὡς συνανάρχου τῷ Πατρὶ. Τὸ ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Κυρίου διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδρας».

26. Τοῦτο ὑπαινίσσεται ὁ Π. Ν. Τρεπέλας, ἐνθ' ἀνωτέρω, συνεχίζων· «Οὕτως ὁ Θεὸς πανηγυρικῶς καὶ ἐπισημότατα ἐκφράζει τὴν στοργικὴν του ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστόν καὶ τὴν ἔγκυρον ἀνάδειξιν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεσίτου, καθὼς καὶ τὴν ἐγκατάστασίν του καὶ ἐπιδοκιμασίαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀρχιερέως, καθὼς καὶ τὴν ἀποδοχὴν παντὸς ὅ,τι εἶχε μέχρι τοῦδε ἐνεργῆσαι ὡς ἀρχιερεὺς θυσιασθεὶς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ...».

αὐτοῦ γεννήσεως ἀναφέρεται τὸ χωρίον καὶ ἐν 5,5 πολλῶ μᾶλλον, καθόσον τυγχάνει ἀδιανόητος ἡ ἀναφορὰ τῆς ἐκφράσεως «ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε» εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδρας. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις (1,5 καὶ 5,5), ἀλλὰ καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ τῆς Κ. Διαθήκης χρησιμοποιοῖται τὸ χωρίον τοῦτο, ὑπογραμμίζει τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ ὡς Υἱοῦ Θεοῦ, ὁμοουσίως πρὸς τὸν Πατέρα (πρβλ. Ἑβρ. 1,3 «ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ»)²⁷. Κατὰ συνέπειαν δέ, εἰς τὸν χρόνον τοῦτον ἀναφέρεται καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον χωρίον Ψαλμ. 109,4, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς ἐκφράσεως τοῦ στ. 3 τοῦ Ψαλμοῦ. τούτου «ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε», τοῦθ' ὅπερ μετ' ἐμφάσεως ὑπογραμμίζει τὴν ταυτόχρονον μετὰ τῆς αἰδίου γεννήσεως περιβολὴν τοῦ Υἱοῦ διὰ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος²⁸. Χαρακτηριστικὴ μάλιστα τυγχάνει ἐν προκειμένῳ ἡ ἐκ τοῦ παρατιθεμένου Ψαλμ. 109,4 σκόπιμος παράλειψις τοῦ ρήματος «εἴ», τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ εἰς τὸ προσηγνὲν χωρίον Ψαλμ. 2,7, διὰ τὸ νὰ τονισθῇ οὕτως ἡ ταυτότης τοῦ προσώπου ὡς «κιοῦ» καὶ «ιερέως». Ὁ Υἱὸς δηλαδὴ ἔλαβε τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα ἐκ τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς ταυτοχρόνως πρὸς τὴν ἐξ Αὐτοῦ γέννησιν αὐτοῦ ἢ, ὡς ἔχει καὶ τὸ κείμενον, ὁ Θεὸς-Πατὴρ «ὁ λαλήσας πρὸς αὐτὸν (τὸν Χριστὸν) Υἱὸς μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε», συμφώνως Ψαλμ. 2,7, ἐλάλησε ταυτοχρόνως πρὸς Αὐτὸν καὶ «Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ», συμφώνως Ψαλμ. 109,4 (Ἑβρ. 5,5-6), τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ ὅτι τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα δὲν εἶναι ἐπίκτητον, ἀλλὰ τυγχάνει σύμφυτον τῇ θεότητι αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς περὶ αὐτοῦ ρήσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ.

Οὕτω δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τοῦ ρήματος «ἐδόξασεν» ἐν στ. 5. Δι' αὐτοῦ νοεῖται ὅτι καὶ ὁ Χριστός, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀρχιερεῖς, δὲν περιεβλήθη αὐθαιρέτως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν τιμὴν (τὴν δόξαν) τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, ἀλλ' ἔλαβε ταῦτα ἐκ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν αἰδίον αὐτοῦ γέννησιν²⁹, ἢ ἄλλως πῶς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τυγχάνει «μέ-

27. Βλ. συναφῶς, Χ. Σ. Βούλγαρη, Ἡ ἐν Χριστῷ τελείωσις τῆς Θείας Οἰκονομίας..., σ. 30-33.

28. Πρβλ. Θεοφύλακτος, Εἰς Ἑβρ., Κεφ. Ε'. Ρ.Γ. 125,241· «ἦν ὁ Παῦλος ἐνταῦθα τὰ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ψαλμοῖς περὶ γεννήσεως λεγόμενα, ὥσαντι τοῦτο λέγων· Μὴ πολάβης ὅτι περὶ ἄλλου τινὸς λέγεται τό, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ γεννηθέντος πρὸ Ἑωσφόρου· οὗτος δὲ οὐκ ἄλλος ἐστίν, ἢ ὁ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ λεγόμενος σήμερον γεννηθῆναι· τότε γάρ, πρὸ Ἑωσφόρου, τὸ ἄχρονον δηλοῖ καὶ τό, σήμερον, τὸ ἀπ' ἀρχῆς, τουτέστι, ἀφ' οὗ ὁ Πατήρ. Ὁ δὲ δεύτερος ψαλμὸς πρόδηλον ὅτι πάντα εἰς Χριστὸν ἀναφέρεται».

29. Πρβλ. Οἰκουμενίου, Πρὸς Ἑβρ. ἐρμην. Κεφ. ΣΤ'. Ρ.Γ. 119,321· «Πρῶτος ἀρχιερεὺς ὁ Χριστός, ὅτι μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἱερωσύνην εἰσῆλθεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πα-

γας ἀρχιερεὺς» δυνάμει τῆς θείας αὐτοῦ υἰότητος. Πράγματι, οὕτω κατανοεῖται καὶ ἡ ἐν Ἑβρ. 4,14 πρωθύστερος δήλωσις τοῦ Παύλου («ἔχοντες οὖν ἀρχιερεῖς μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ»), διὰ τῆς ὁποίας ἀντιδιαστέλλεται προκαταβολικῶς ἡ φύσις καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ προσώπου τοῦ ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων ἀρχιερέων. Ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δηλαδή, ὁ «μέγας ἀρχιερεὺς» Ἰησοῦς δύναται «συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν» ἐπειδὴ τυγχάνει «πεπειρασμένος κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα (με' ἡμᾶς) χωρὶς ἁμαρτίας» (4,15. Πρβλ. 2,14,17,18).

Ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀναγωγὴ τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Θεόν, οὐδὲν ὑπεμφαίνει μείωσιν ἢ ὑποτίμησιν τοῦ Υἱοῦ ἐναντι τοῦ Πατρὸς. Τούναντι, δι' αὐτῆς ἐξαίρεται ἢ τε προτεραιότης τοῦ Πατρὸς ὡς γεννητοῦ τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡ ιδιότης Αὐτοῦ ὡς ἀρχῆς καὶ αἰτίου παντὸς ἀξιώματος, ἐν προκειμένῳ δὲ τοῦ ἱερατικοῦ. Οὕτω δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὑφίσταται ἐξάρτησις σύμφωνος πρὸς τὴν τάξιν καὶ ὁμοτιμίαν τῶν προσώπων τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, τοῦ Υἱοῦ κατέχοντος πᾶν ὅ,τι κατέχει ὁ Πατήρ, κατὰ χορηγίαν (Ἰωάν. 10,29·37. 14,20. 15,15 κλπ)³⁰.

Ἀλλὰ καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς «ιερέως εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» καθ' ἑαυτὸν, συνδέει, κατὰ τὸν Παῦλον, τὴν Ἱερωσύνην μετὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ. Τὸ θέμα τοῦτο ἀναπτύσσει ὁ Ἀπόστολος ἐν Ἑβρ. 7, ἐνθα προβάλλεται ὡς τύπος τοῦ Χριστοῦ ἡ μορφή τοῦ βασιλέως καὶ ἱερέως Μελχισεδέκ. Τὸ γεγονὸς, ὅτι οὐδὲν περὶ τῆς γεννήσεως ἢ τῶν γονέων καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μελχισεδέκ ἀναφέρεται εἰς τὴν σχετικὴν διήγησιν τῆς Γενέσεως 14,17-20, ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Παῦλον, ἀπόδειξιν, ὅτι οὗτος τυγχάνει «ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων», καὶ διὰ τοῦτο «μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές» (Ἑβρ. 7,3). Ἀλλὰς λέξεις, τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἱερωσύνης τοῦ βασιλέως τοῦ Ψαλμ. 109,4, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὸν Μεσσίαν, δηλοῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τὸ ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Μελχισεδέκ³¹. Διὰ τοῦτο, ἀκριβῶς, οὗτος τυγχάνει «ἀφωμοιωμένος τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ»³².

τρὸς κεχειροτονημένους», καί: «Ὁ τοῦτο, φησὶν, εἰρηκῶς πρὸς αὐτὸν Θεός, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ἱερέα».

30. Πρβλ. καὶ Ἰο υ σ τ ῖ ν ο υ, Διάλογος, 86,3. ΒΕΠΠΕΣ 3,290· «ὅν τρόπον καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔλαβε τὸ βασιλεὺς καὶ Χριστὸς καὶ ἱερεὺς καὶ ἄγγελος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἔχει ἢ ἔσχει».

31. Πρβλ. Θ ε ο δ ω ρ ῆ τ ο υ, Ἑρμην. πρὸς Ἑβρ. P.G. 82,725· «ἐπειδὴ περ τὴν Ἱερωσύνην οὐ παρέπεμψεν εἰς παῖδας».

32. Πρβλ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὶ μ ο υ, Ἑρμην. εἰς Ἑβρ. P.G. 63,98· «ὅτι καὶ τούτου κάκεινου τὸ τέλος ἀγνοοῦμεν καὶ τὴν ἀρχὴν· ἀλλὰ τούτου μὲν παρὰ τὸ μὴ γεγράφθαι, ἐκείνου δὲ παρὰ τὸ μὴ εἶναι». Γ ρ η γ ο ρ ῖ ο υ Ν α ζ., Λόγος Θεολ. Δ', 21. ΒΕΠΠΕΣ 59,265·

Τὸ ἀναρχον δηλαδὴ καὶ ἀτελεύτητον τῶν προσώπων τοῦ Μελχισεδὲκ καὶ τοῦ Χριστοῦ ὑπαγορεύει καὶ τὸ ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν, ἡ ὁποία οὕτω παραμένει «ἀπαράβατος», τ. ἐ. ἀδιάδοχος καὶ ἀμετάβατος [7,24 «ὁ δὲ (Χριστὸς) διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀ π ἄ ρ ἄ β α τ ο ν ἔχει τὴν ἱερωσύνην»]³³, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἱερωσύνην τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων τῆς Λευιτικῆς τάξεως, ἡ ὁποία μετεβιβάζετο εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν, μετὰ τὸν θάνατόν των καὶ οὕτως οὗτοι «πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς· διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν» (7,23)³⁴. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ ἱερωσύνη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι αἰώνιος, καθόσον τυγχάνει συνυφασμένη μετὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ, ἀρξαμένη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς αἰδίου αὐτοῦ γεννήσεως.

Τὸ δ ε ὑ τ ε ρ ο ν σ η μ ε ῖ ο ν ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν χρόνῳ ἀσκήσιν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος τοῦ Υἱοῦ, καθόσον αὕτη συνυφαίνεται μετὰ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ τοῦ ἔργου. Πράγματι, συνεχίζων τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν, ὁ Παῦλος τονίζει, ὅτι ὁ προαιώνιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συνεμορφώθη πρὸς τὴν βουλήν τοῦ Πατρὸς «ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ», ὁπότε καὶ «τελειωθεῖς», τ.ἐ. ὁλοκληρώσας τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον ὡς ἀρχιερεὺς, «ἐγένετο πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου» (Ἐβρ. 5,7-9), μεθ' ὃ καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν ὑψωσιν, προσαγορευθεὶς «ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ» (5,9-10). Καὶ πάλιν πολλοὶ ἐρμηνεύονται παρερμηνεύσαντες ἠνόνησαν διὰ τῆς μετοχῆς «προσαγορευθεῖς» τοῦ στ. 10 τὴν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, τ.ἐ. τὴν ὑψωσιν, ἀπονομήν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ τίτλου «ἀρχιερεὺς», ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐσφαλμένον, τόσον διὰ τὴν ἀντίθεσίν του πρὸς τὸ νόημα τοῦ Ἐβρ. 5,5-6, περὶ τοῦ ὁποίου ὠμιλήσαμεν προηγουμένως, ὅσον καὶ διὰ τὴν θέσιν τῆς ἐκφράσεως τοῦ στ. 10 ὡς κατακλειδὸς τῆς ὅλης περικοπῆς 4,14-5,10. Πράγματι, τὸ 5,10 ἀνακεφαλαιοῖ τὸ 4,14 «ἔχοντες ἀρχιερεῖα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ...». Ἀσκήσας τὸ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπιτυχῶν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀποδεχομένων αὐτόν, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦς διῆλθε καὶ πάλιν τοὺς οὐρανοὺς ὑψωθείς ἐκ τῆς γῆς³⁵, ὁπότε καὶ «προσηγορεύθη», τ.ἐ. προσεφωνήθη, ἐχαιρετίσθη καὶ πάλιν τιμητικῶς («ὕπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ»). Ἡ σκηνὴ τυγχάνει ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐν Ἐβρ.

«Μελχισεδὲκ δὲ (ὁ Χριστὸς), ὡς ἀμήτωρ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ ἀπάτωρ τὸ καθ' ἡμᾶς· καὶ ὡς ἀγενεαλόγητος τὸ ἄνω».

33. Πρβλ. Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ῖ ο υ, ἐνθ' ἀνωτέρω· «τούτέστιν, ἀδιάδοκον, ἀδιάδοχον, ἀτελεύτητον».

34. Χ ρ υ σ ο σ τ ὁ μ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. P.G. 63,105· «Δεικνύς, ὅτι εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἂν εἷς ἦν, εἰ μὴ ἀθάνατος ἦν. Ὡσπερ γὰρ πολλοὶ ἱερεῖς, διὰ τὸ θνητοὶ εἶναι· ο ὕ τ ω ς ε ἷ ς ὁ ε ἷ ς, δ ι ἄ τ ὁ ἄ θ ἄ ν α τ ο ς ε ἰ ν α ι ν. Βλ. ἐκτενέστερον, ἐν Χ. Σ. Β ο ὕ λ γ α ρ η, Ἡ ἐν Χριστῷ τελειώσις τῆς Θείας Οἰκονομίας..., σ. 72-86.

35. Πρβλ. Ἐβρ. 4,10. 6,20. 8,1 ἐξ. 9,11 ἐξ., 24 ἐξ. 10,12,20.

1,13, ἔνθα ὁ ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐπιγείου ἐκστρατείας του εἰς τὸν οὐρανὸν Υἱός, χαιρετίζεται καὶ προσφωνεῖται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ ἰδίου Ψαλμοῦ (109,1), διὸ καὶ προσκαλεῖται νὰ καθήσῃ τιμητικῶς ἐκ δεξιῶν Του, μέχρῃς ὅτου ὑποταγούν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ (πρβλ. καὶ Α' Κορ. 15,24-28).

Τὸ τρίτον σημεῖον ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἄσκησις τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος τοῦ Υἱοῦ. Αἱ ἐν προκειμένῳ περικοπαὶ εἶναι αἱ Ἑβρ. 2,5-18 καὶ Ἑβρ. 10,5-18. Ἡ πρώτη περικοπὴ ἀποτελεῖ συνέχειαν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ λεχθέντων, καὶ μάλιστα διὰ τῆς προσκομίσεως διαφόρων μαρτυριῶν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης, περὶ τῆς καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ζωῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπεροχῆς του ἐναντι τῶν ἀγγέλων, ἥτοι κατὰ τὴν προὔπαρξιν (1,5), τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξιν, ἥτοι τὴν σάρκωσιν (1,6-12), καὶ τὴν ὕψωσιν (1,13). Ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ (1,3), τ.ἐ. ὁμοούσιος, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπερέχει τῶν ἀγγέλων οἱ ὅποιοι εἶναι κτιστά, καὶ δὴ «λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν» (1,14). Κατὰ ἐν μόνον σημεῖον οὗτος εἶναι «βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένος» (Ψαλμ. 8,5-7), ἥτοι κατὰ «τὸ πάθημα τοῦ θανάτου» τὸν ὅποιον ὑπέστη «χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ πάντος» καὶ ὁ ὅποιος ἦτο ἀπαραίτητος («ἐπρεπεν»), ἐφ' ὅσον ὁ Υἱός, οὐ μόνον μετέσχε τοῦ ἔργου τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὠρίσθη «κληρονόμος» αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, ἐν θρησκευτικῇ ἐννοίᾳ, τ.ἐ. ὡς Σωτὴρ αὐτοῦ³⁶. Τίνι τρόπῳ, ὅμως, κατέστη τὸ πάθος τοῦτο δυνατόν, διὰ τὸν προὔπαρχοντα Υἱόν; Τὴν ἀπάντησιν δίδει ὁ Παῦλος ἐν 2,14-18· «ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου...». Ὁ θάνατος δηλαδὴ κατέστη δυνατός διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ προαιωνίου Υἱοῦ προσλήψεως ἀνθρωπίνου σώματος, τὸ ὅποιον καί, μόνον, ἔπαθε. Τοῦτο δὲ ἦτο ἀναγκαῖον καὶ διὰ τὸν λόγον, ὅτι καὶ οἱ ἀποδέχται τῶν ἀξιομισθίων τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχον τὸ σῶμα τοῦτο (2,18).

Ἡ δευτέρα περικοπὴ (Ἑβρ. 10,5-18) ἀποτελεῖ συνέχειαν τῶν λεγόμενων περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πληρώσεως τῆς προφητείας τοῦ Ἱερεμίου (18,31-34 Ο'), περὶ τῆς «καινῆς διαθήκης» καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, εἰς ἀντικατάστασιν τῆς «παλαιᾶς». Ἡ προφητεία αὕτη ὅμως δὲν διευκρινίζει τίνι τρόπῳ θὰ συνήπτετο καὶ θὰ ἐτίθετο εἰς ἐφαρμογὴν ἡ Διαθήκη αὕτη. Τοῦτο, κατὰ τὸν Παῦλον, ἀποτελεῖ τὸ θέμα τοῦ Ψαλμ. 39,7-9α, τὸν ὅποιον καὶ παραθέτει καὶ συμφώνως πρὸς τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς παρίσταται βαρυνθεὶς ἀπὸ τὰς θυσίας τῶν ζώων τῆς «παλαιᾶς» Διαθήκης, αἱ ὅποιαι, καίτοι «κατὰ νόμον προσφέρονται» (10,8), ἐν τούτοις «οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας»

36. Ἑβρ. 1,2 «ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας». Ἑβρ. 2,10 «δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα».

(10,11), διὸ καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀντικαταστήσῃ ὁλόκληρον τὴν Διαθήκην. Πρὸς πραγματάωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου παρουσιάζεται αὐτοβούλως προσφερόμενος ὁ Υἱὸς Αὐτοῦ («τότε εἶρηκεν, Ἰδοὺ ἤκω τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά σου» στ. 9), διὰ τῆς «καταρτίσεως» αὐτῷ «σώματος», ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (στ. 5β) καὶ τῆς προσφορᾶς του ὡς θυσίας εἰς Αὐτὸν ἐπάπαξ (στ. 10). Οὕτω σκοπὸς τῆς σαρκώσεως ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ προσφορὰ τοῦ προσληφθέντος ἀνθρωπίνου σώματος αὐτοῦ ὡς θυσίας, ἡ ὁποία καὶ «τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἀγιάζομένους» (στ. 14), μὲ ἀποτέλεσμα, ὅπου ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, «οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας» (10,18).

Ἡ ἐπάπαξ, λοιπόν, προσφερθεῖσα ἱλαστήριος καὶ ἀντιπροσωπευτικὴ αὕτη θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ καρπὸν καὶ ἐν ταύτῃ τὸ κατ' ἐξοχὴν πεδῖον ἐκφράσεως καὶ ἀσκήσεως τοῦ ἀρχιερατικοῦ τοῦ ἀξιώματος. Ἐπομένως, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς «καινῆς» Διαθήκης ἔχομεν τὸ παράδοξον τῆς ταυτίσεως θύτου καὶ θύματος, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰσελθόντος «διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» εἰς τὰ ἐν οὐρανοῖς «ἄγια»³⁷, ὡς καὶ τῆς «εἰς τὸ διηνεκὲς» παρατάσεως τῆς ἀπολυτρωτικῆς δυνάμεως τῆς ἑαυτοῦ θυσίας. Τὸν τρόπον, καθ' ὃν τοῦτο κατέστη δυνατόν, καθώρισεν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός· συνίσταται δ' οὗτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ σύστασιν, ἐν ἰδιαίτερᾳ πράξει, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου αὐτοῦ δείπνου μετὰ τῶν μαθητῶν του, τοῦ Μυστήριου τῆς Θείας Εὐχαριστίας³⁸. Πράγματι, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς συνέστησε τὸ Μυστήριον τοῦτο, ἱεουργήσας αὐτὸ αὐτοπροσώπως, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τῆς εὐλογίας αὐτῶν, ὅποτε ταῦτα μετεποιήθησαν εἰς πραγματικὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ αἷμα καί, τέλος, διὰ τῆς προσφορᾶς αὐτῶν εἰς τοὺς μαθητάς του («εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»), ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐντολῆς, ὅπως ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπαναλαμβάνουν τοῦτο καὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὸ μέλλον, εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ³⁹. Ἡ πρᾶξις ἐκείνη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἐν ταύτῃ θυσιαστικὸν καὶ μυστηριακὸν χαρακτήρα. Τοῦτο ἐμφαίνεται, ἂν ἐνὸς μὲν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν ἐκφράσεων «εὐχαριστήσας», «εὐλογήσας», «ἀγιάσας», «διδόμενον», «ἐκχυνόμενον», «φάγετε», «πίετε», καὶ «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», ἂν ἑτέρου δὲ ἐκ τῆς σχέσεως ταυτότητος τῶν κατὰ τὴν ἰδρυτικὴν

37. Ἐβρ. 9,12,14. 10,19,29. 12,24. 13,12,20. Ἰωάν. 19,34. Πράξ. 20,28. Ρωμ. 3,25. 5,9. Ἐφεσ. 1,7. 2,13. Κολ. 1,20. Α' Πέτρ. 1,2,19. Α' Ἰωάν. 1,7. Ἀποκ. 1,5. 7,14. 12,11.

38. Μτθ. 26,26-30. Μκ. 14,22-24. Λκ. 22,15-20. Πρβλ. Α' Κορ. 10,16-17. 11,23-25. Ἰωάν. 6,27-40.

39. Βλ. σχετικῶς τὴν περισπούδαστον μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ Μ. Α. Σιώτου, «Θεία Εὐχαριστία. Αἱ περὶ Θείας Εὐχαριστίας πληροφορίες τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐρμηνείας», ἐν Ἐπιστημονικῇ Ἐπετηρίδι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τ. Β' (1957), σ. 153-223. Πρβλ. καὶ Χ. Σ. Βούλγαρη, Ἡ Ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 415-423.

ἐκείνην τελεσιουργίαν χρησιμοποιοιθέντων στοιχείων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θυσιασθὲν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὁ ἴδιος ὑπεγράμμισε διὰ τῶν ἐκφράσεων «τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου...» καὶ «τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου...», καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς εἰς ἀμφοτέρα ἐκδηλωθείσης θείας ἐνεργείας (πρβλ. Ἰωάν. 6,55 «ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθής ἐστιν βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής ἐστιν πόσις»)⁴⁰. Ὑπ' αὐτὴν, ἄλλως τε, τὴν ἔννοιαν κατενόησαν τοῦτο καὶ οἱ μαθηταί, ὡς διαπιστοῦται ἐκ τῶν σχετικῶν λόγων τοῦ Παύλου, ἐκφράζοντος ἐν προκειμένῳ τὴν συνείδησιν συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας· «τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;» (Α' Α' Κορ. 10,16) καὶ· «ὁσάνκεις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἔλθῃ» (Α' Κορ. 11,26).

Ἡ τοιαύτη ταύτισις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας πρὸς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ καθιστᾷ καὶ τοῦτο (τὸ Μυστήριον) καρπὸν καὶ πεδῖον ἐκφράσεως ἅμα τοῦ ἀρχιερατικοῦ τοῦ ἀξιώματος, καθόσον ἐν αὐτῷ συντελεῖται διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐν κυριολεκτικῇ ἐννοίᾳ, ἡ πραγματικὴ ὅσον καὶ μυστηριώδης ἐπανάληψις τῆς σταυρικῆς αὐτοῦ θυσίας. Ἡ δὲ Ἐκκλησία, τελούσα τὸ Μυστήριον τοῦτο κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐπαναλαμβάνει τὴν πράξιν τοῦ τελεσιουργήσαντος ταῦτα ἀμφοτέρα ἀρχιερέως Χριστοῦ, ἡτοὶ τὴν τε ἑαυτοῦ θυσίαν καὶ τὸ Μυστήριον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐν καὶ διὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἡ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ προεκτείνονται καὶ διαιωνίζονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁμοῦ, ἐντασσόμεναι πλέον εἰς τὸ σχέδιον τῆς Θείας Προνοίας, ὡς ἡ μοναδικὴ θυσία καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν Μυστήριον τῆς «καινῆς διαθήκης» τοῦ Θεοῦ, ἀνανεουμένης καθ' ἐκάστην τέλεσιν αὐτοῦ καὶ ἐπικυρουμένης ὑπὸ τῶν μεταλαμβανόντων τούτου πιστῶν⁴¹. Ὅπως δὲ ὁ Χριστὸς ἐτελεσιούργησε ταῦτα ἀμφοτέρα, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀρχιερέως, οὕτω καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς θυσίας αὐτοῦ ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, προϋποθέτει τὴν τέλεσιν αὐτοῦ ὑπὸ προσώπων φορέων καὶ κοινωνῶν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἱερωσύνης, ἡ ὁποία, ὡς εἶδομεν, τυγχάνει «ἀπαράβατος», τ.ἔ. ἀμετάβατος καὶ ἀδιάδοχος. Τοιαῦτα πρόσωπα ἦσαν κατ' ἀρχὰς οἱ ἀπόστολοι, διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν ὁποίων ἐτελεσιούργησεν ἰδρυτικῶς ὁ Χριστὸς τὸ Μυ-

40. Μ. Α. Σιῶτου, μν. ἔργον.

41. Μ. Α. Σιῶτου, ἐνθ' ἀνωτέρω. Σημειωθῆτω ὅτι, ὅπως ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα συνόλου τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ αὐτοῦ ἔργου, οὕτω καὶ κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας, τὸ ἔργον τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ὁλόκληρον, ὥστε δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ἐν τῷ Μυστηρίῳ τούτῳ ἐμπεριέχονται καὶ τὰ ἄλλα Μυστήρια, εἰς τὰ ὁποία ἐπαναλαμβάνονται συγκεκριμέναι πράξεις τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἀκριβῶς ὑπονοεῖ καὶ ἡ ἀρχαίотен σύνδεσις τῶν ἄλλων Μυστηρίων πρὸς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ὡς καί, κυρίως, ἡ τέλεσις καὶ αὐτῶν ὑπὸ φορέων τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ.

στήριον καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε τὴν ἐντολὴν «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Οὕτω, τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐμπεριέχεται εἰς τὸ καθόλου ἀποστολικὸν τοιοῦτον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δ' ἐκείνης οἱ ἀπόστολοι συνειδητοποίησαν τὴν ὑπερτάτην καὶ οὐσιαστικὴν ἀξίαν τῆς Θ. Εὐχαριστίας, διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, πόσον ὡς ἐπανάληψιν καὶ βίωσιν τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καὶ ὡς μέσον ἐξαγγελίας τοῦ λυτρωτικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος εἰς τὸν κόσμον, μέχρι τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας (Α' Κορ. 11,26). Ἰδωμεν ὅμως ἐγγύτερον ἐν ποίᾳ ἐννοίᾳ τυγχάνουν οἱ ἀπόστολοι κοινωνοὶ καὶ φορεῖς τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ.

Ε'. Ἡ διὰ τῶν Ἀποστόλων προέκτασις τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἡ εἰδικὴ ὅσον καὶ ἀνεπανάληπτος θέσις τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Θείας Οἰκονομίας, καθορίζεται ἐκ τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς καὶ προχειρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Καίτοι δὲ πλεῖστα ὅσα πρόσωπα καλοῦνται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ «ἀπόστολοι», ἐν τούτοις, ὡς δηλωτικὸς ὑφίστου ἀξιώματος καὶ ὑπερτάτης αὐθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπορρεούσης ἐκ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν σχέσεως μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅρος οὗτος περιορίζεται εἰς τοὺς Δώδεκα καὶ τὸν Παῦλον, καθόσον οὗτοι μόνον περιεβλήθησαν ὑπ' αὐτοῦ δι' ἐντελῶς ἐκτάκτου ἐξουσίας καὶ τιμῆς, ἐπιφορτισθέντες διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον⁴², τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν ἀφεώρα εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ τοῦ ἔργου καὶ οὕτω τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Ἐξετάζοντες εἰδικώτερον τὴν τοιαύτην σπουδαιότητα τῶν ἀποστόλων ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα, τρία σημεῖα βλέπομεν πρὸς ἐπισημάνσιν. Πρῶτον, δυνάμει τῆς ἀμέσου καὶ προσωπικῆς αὐτῶν ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι εἶναι «ἀπόστολοι Χριστοῦ», ἥτοι προσωπικοί, ἄμεσοι καὶ ἀποκλειστικοὶ ἐκπρόσωποι αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐντεῦθεν, οὗτοι ἐφωδιάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς ιδίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ἐπὶ τε τοῦ ὕλικου καὶ πνευματικοῦ κόσμου, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ δικαιώματος αὐτῶν νὰ κηρύσσον τὸ Εὐαγγέλιον, τῆς δυνάμεως νὰ ἐκβάλλουν δαιμόνια καὶ ἐνεργοῦν ἰάσεις, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας⁴³. Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, δηλαδή, οὗτοι ἐνεργοῦν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ⁴⁴, τοῦθ' ὅπερ ὑπογραμμίζει τὴν συνέχισιν τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Δ ε ύ τ ε ρ ο ν,

42. Μτθ. 28,19-20. Μκ. 16,15,20. Λκ. 24,47. Ἰωάν. 20,21. Πράξ. 1,8.

43. Μκ. 3,14-15. Μτθ. 10,5-42. Ἰωάν. 20,23. Πρβλ. Μτθ. 18,18. Α' Κορ. 5,3 ἐξ. Β' Κορ. 2,5 ἐξ.

44. Λκ. 10,17. 24,47. Πράξ. 3,6. 4,7,10,17,18. 5,28,40. 8,12. 9,27-28. 16,18. 19,13 κ.λπ.

δυνάμει τῆς προσωπικῆς αὐτῶν σχέσεως καὶ συναναστροφῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι τυγχάνουν αὐθεντικοὶ «μάρτυρες» καὶ «ἐρμηνευταὶ» τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του ἔργου καί, ἐπομένως, ὁλοκλήρου τῆς ἱστορίας τῆς Θείας Οἰκονομίας⁴⁵. Τ ρ ί τ ο ν, ἡ μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ Χριστοῦ ὑφισταμένη σχέσις ἀμέσου ἐκπροσωπήσεως καὶ ἐξαρτήσεως ἀποτελεῖ προέκτασιν τῆς μεταξὺ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ τοιαύτης. Διὸ καὶ ἡ ἀποστολὴ τούτων εἰς τὸν κόσμον ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν καὶ συνέχειαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς (πρβλ. Ἰωάν. 17,18. 20,21) καὶ μάλιστα διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας, εἰς τρόπον, ὥστε δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα δηλοῖ μετοχὴν τῶν φορέων του εἰς τὸ «ἀποστολικὸν» ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀπεσταλμένου τοῦ Πατρὸς (Ἐβρ. 3,1). Ἡ τοιαύτη σχέσις τῶν ἀποστόλων μετὰ τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς, διὰ τοῦ Χριστοῦ, ὑπεγράμμισθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου διὰ τῶν ἐκφράσεων: «ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με» (Μτθ. 10,40)· «ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με» (Λκ. 10,16)⁴⁶. Οὕτως ἡ «ἀποστολική» ιδιότης τοῦ Χριστοῦ μετεβιβάσθη εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ἀποστόλους, διὸ καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἐκδηλωθεῖσα σωστικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ συνεχίζεται ἐν τῷ κόσμῳ δι' αὐτῶν. Τὰ πάντα, λοιπόν, ἀνάγονται τελικῶς εἰς τὸν Θεὸν-Πατέρα ὡς ἀρχὴν καὶ αἴτιον τῆς τε Θεότητος καὶ τῆς Οἰκονομίας, διὸ καὶ οἱ «ἀπόστολοι Χριστοῦ» εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ ἀπόστολοι Θεοῦ ἢ, ὡς παραλλάσσει ὁ Παῦλος, «ἀπόστολοι Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ»⁴⁷, ἢ ἄλλως πῶς «ὑπηρεταὶ Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ»⁴⁸.

Ὡς φορεῖς τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἀπόστολοι μετέχουν καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ιδιοτήτων καὶ ἀξιωμάτων αὐτοῦ, δι' ὧν οὗτος ἐτέλεσε τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον. Τοῦτο ἐξηγεῖ διατί, κατὰ τὴν ἰδρυτικὴν τελεσιουργίαν τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὁ Χριστὸς ἐνετείλατο αὐτοῖς τὴν ἐπανάληψιν αὐτοῦ εἰς τὸ μέλλον, διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων. Τὸ ἀποστολικὸν αὐτῶν ἀξίωμα παρεῖχεν αὐτοῖς καὶ τὸ ἱερατικὸν τοιοῦτον, ὡς μέρος ἐκείνου. Ὡς δὲ μαθητὰν ἐκ τῆς ἀρχηγόνου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, οὗτοι συνεμορφώθησαν πλήρως καὶ ταχέως πρὸς τὴν ἐντολὴν ἐκείνην τοῦ Χριστοῦ, «κλῶντες ἄρτον» κατὰ τὰς πρώτας λατρευτικὰς συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀνάστασιν⁴⁹. Κατὰ τινὰς μά-

45. Λκ. 24,25,27,44-48. Ἐφεσ. 3,1-12. Κολ. 1,21-25. κ.λπ.

46. Πρβλ. Μκ. 9,37. Λκ. 9,48. Μτθ. 15,24. Λκ. 4,43. 7,3 κλπ. Ἰωάν. 3,17. 5,36. 6,29,57. 7,29 κ.λπ.

47. Γαλ. 1,1,15. Ἐφεσ. 1,1. Α' Τιμ. 1,1. Κολ. 1,1. Β' Τιμ. 1,1. Πρβλ. Τίτ. 1,1.

48. Α' Κορ. 4,1. Πρβλ. Β' Κορ. 5,20. Γαλ. 4,14. Τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον δίδει ὁ Παῦλος καὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους - πρεσβυτέρους, Τίτ. 1,7.

49. Βλ. Πράξ. 2,42,46. 20,7. 27,35. Α' Κορ. 10,16-17. 11,26-28. Πρβλ. καὶ τὰς

λιστα ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάντος ἐνώπιον αὐτῶν, οὗτος ἐτέλεσε καὶ πάλιν ὁ ἴδιος τὸ Μυστήριον τοῦτο (Λκ. 24,30-35. Ἰωάν. 21,13), διὰ τὴν ἐπισημάνη καὶ πάλιν τὴν σπουδαιότητα τούτου, διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀνανέωση τὴν πρὸς αὐτοὺς δοθεῖσαν ἐντολὴν «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τῶν Α' Κορ. 10,16 καὶ 11,26, καθ' ἐκάστην τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας οἱ ἀπόστολοι ἐβίου τὴν ἀνάμνησιν πάντων τῶν γεγονότων ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶχον ζήσει μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ πάθους καὶ τῆς κατ' αὐτὸ συστάσεως τοῦ Μυστηρίου.

Τῆν τρόπον, ὅμως, μετεβιβάσθη ἐν συνεχείᾳ ἡ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας; Τὸ θέμα τοῦτο, ὡς εἰκόσ, συνδέεται μετὰ τῆς σταδιακῆς διαμορφώσεως τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ ὅποῖον καὶ μεταβαίνομεν.

ΣΤ'. Ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ καὶ τὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀναλαβόντες θείῳ δικαίῳ, κατ' ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς ἐκπρόσωποι αὐτοῦ, τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἀπόστολοι ἐπώπτεον κατ' ἀρχὰς πάσας τὰς δραστηριότητας αὐτῆς, ὡς ἡ ἀνωτάτη αὐτῆς αὐθεντία. Πρώτη μάλιστα ἐνέργεια αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ διὰ τὴν ἀνάδειξιν (ἀφθείσεως οὕτω τῆς εὐθύνης εἰς τὸν Χριστόν, εἰς δὲ ἀπηυθύνθησαν διὰ προσευχῆς) ἀντικαταστάτου τοῦ προδότου Ἰούδα εἰς τὸν κύκλον τῶν Δώδεκα (Πράξ. 1,15-26). Ἡ ραγδαία ὅμως αὐξήσις τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπεγόρευσεν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀποστόλων εἰς ὀρισμένους τομεῖς τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ οὕτω τὴν ἀρτιωτέραν ὀργάνωσιν αὐτῆς, ἵνα μὴ παραμεληθῇ τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον, τ.ἐ. ἡ διακονία τοῦ λόγου καὶ ἡ προεδρία ἐπὶ τῆς λατρείας, ἐπίκεντρον τῆς ὁποίας ἦτο τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

Ὡς πρῶτον ὀργανωτικὸν μέτρον θεσμικῆς μορφῆς παρουσιάζεται ἡ ἐκλογὴ καὶ ἐγκατάστασις τῶν Διακόνων (Πράξ. 6). Ὁ θεσμὸς οὗτος συνδέεται πρὸς τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, δι' αὐτοῦ δὲ οἱ ἀπόστολοι προέβησαν εἰς τὴν ἐκχώρησιν μέρους τῆς ἰδίας αὐτῶν δικαιοδοσίας, ἐπὶ δευτερευούσης σημασίας τομέως. Καίτοι δὲ ἡ ἐγκατάστασις τῶν Διακόνων ἐγένετο διὰ χειροτονίας τῶν ἀποστόλων, περιλαμβανοῦσης προσευχῆς καὶ ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς, ἐν τούτοις τὸ ἀξίωμα αὐτῶν δὲν εἶχε μυστηριακὸν - ἱερατικὸν χαρακτῆρα⁵⁰, ἀλλὰ κοινωνικὸν τοιοῦτον, συνδεόμενον

ἐκφράσεις «ὁμοθυμαδὸν» καὶ «ἐπὶ τὸ αὐτό», δι' ὧν νοοῦνται λατρευτικαὶ συνάξεις, Πράξ. 1,15. 2,1,44,47. Α' Κορ. 7,5. 11,20. 14,23.

50. Πρβλ. τὸν ΙΣΤ' Κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου· «Ἐπειδὴ ἡ τῶν Πράξεων βίβλος ἐπὶ διακόνους ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καταστήναι παραδίδωσιν ... ἡμεῖς τῷ ἀποστολικῷ ρητῷ τὸν νοῦν ἐφαρμόσαντες τῶν πατέρων, εὖρομεν, ὡς

πρὸς τὰς κοινὰς ἐστιάσεις. Ὡς δὲ πληροφορούμεθα ὑπὸ τοῦ Παύλου (Α' Κορ. 11,17-34), αἱ συνεστιάσεις αὐταὶ ἐλάμβανον χώραν μετὰ τὴν τέλει τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὡς ἔκφρασις καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ζωῇ τῶν πιστῶν τῆς ἐν τῷ Μυστηρίῳ τούτῳ βιουμένης ἐνότητος αὐτῶν μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων. Ὡς ὅμως ἐπίσης καταγγέλλει ὁ Παῦλος, ταχέως ἤρχισαν ἐκδηλούμεναι κατ' αὐτὰς σοβαρεῖ ἀτασθαλῖαι, αἱ ὁποῖαι καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ταχεῖαν κατάργησιν αὐτῶν. Τότε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, οἱ Διάκονοι τῶν τραπέζων τῶν συνεστιάσεων τούτων μετεκινήθησαν εἰς τὴν διακονίαν τῆς τραπέζης τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θ. Εὐχαριστίας, μεθ' ἧς καὶ παρέμεναν ἔκτοτε συνδεδεμένοι. Τὴν τοιαύτην πρῶτον ἐξέλιξιν τοῦ θεσμοῦ τῶν Διακόνων ἐκφράζουν, προφανῶς, οἱ Διάκονοι τῶν Φιλιππων (Φιλιπ. 1,1) καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Ἐφέσου (Α' Τιμ. 3,8-13). Τὸν δὲ ἀρχικὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, ὡς κοινωνικῶν λειτουργῶν, ἐπιβεβαιοῦ καὶ ἡ ἀρχὴθεν εἰσοδος γυναικῶν εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν, ὡς ἡ Διακόνισσα Φοίβη τῶν Κεγχρεῶν, ἥτις προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, ἐτι δὲ καὶ τοῦ Παύλου (Ρωμ. 16,1-2).

Τοιοιούτῳ, ἐξαρθῶντες τὸ λειτούργημα αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποστόλων, ὑπὸ τῶν ὁποίων καὶ ἐχειροτονήθησαν, οἱ Διάκονοι ἦσαν ἐν τῇ πραγματικότητι ἐκπρόσωποι τούτων εἰς συγκεκριμένον τομέα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. "Ὅτι δὲ τινὲς ἐξ αὐτῶν ἤσκουν καὶ κηρυκτικὸν ἔργον, ὡς ὁ Στέφανος (Πράξ. 6,8 ἐξ) καὶ ὁ Φίλιππος (Πράξ. 21,8 ἐξ), δὲν ἔπεται ὅτι οὗτοι αὐτενομήθησαν ἐναντι τῶν ἀποστόλων, ἀλλ' ἤσκουν τὸ ἔργον τοῦτο τῇ ἐγκρίσει καὶ ἐποπτεῖα αὐτῶν.

Ὀλίγον ἀργότερον, ὅπως αἰφνιδίως, ἐμφανίζονται ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Πρεσβύτεροι (Πράξ. 11,30), τοῦ Λουκᾶ ἀποσιωπῶντος τοὺς λόγους τῆς ἀναδείξεως καὶ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν εἰς τὸ ἀξίωμα. Εὐτυχῶς ὅμως ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἔχομεν τὰς ἐμμέσους πληροφορίας περὶ τῆς διὰ χειροτονίας ἐγκαταστάσεως αὐτῶν εἰς τὰς

ὁ λόγος αὐτοῖς οὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἀνδρῶν ἦν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ταῖς χρεῖαις τῶν τραπέζων ὑπουργίας... Ταῦτα διερμηνεύων ὁ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, οὕτω διέξεισι... ὁποῖον δὲ ἄρα ἀξίωμα οὗτοι εἶχον, καὶ ποῖαν ἐδέξαντο χειροτονίαν, ἀναγκαῖον μαθεῖν. Ἄρα τὴν τῶν διακόνων; καὶ μὴν τοῦτο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐστὶν ἡ οἰκονομία; καὶ τοὶ οὐδέπω οὐδεὶς ἐπίσκοπος ἦν, ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι μόνον· ὅθεν οὔτε διακόνων, οὔτε πρεσβυτέρων οἶμαι τὸ ὄνομα δῆλον καὶ φανερόν. Ἐπὶ τούτοις οὖν κηρύσσομεν καὶ ἡμεῖς, ὥστε τοὺς προειρημένους ἐπὶ τὰ διακόνους, μὴ ἐπὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων λαμβάνεσθαι, κατὰ τὴν προερμηνευθεῖσαν διδασκαλίαν· ἀλλὰ τοὺς τὴν οἰκονομίαν τῆς κοινῆς χρεῖας τῶν τότε συνηθροισμένων ἐγχειρισθέντας, τούτους ὑπάρχειν...». Βλ. Πρακτικὰ τῶν Ἀγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐκδ. Καλύβης Τιμίου Προδρόμου Ἱερᾶς Σκῆτης Ἀγίας Ἀννης, "Ἄγιον Ὅρος 1986, τ. Γ', 685-686. Πρβλ. Χρυσόστομος, Ὑπόμν. εἰς τὰς Πράξεις, Ὁμ. ΙΔ', 3. P.G. 60,116.

κοινότητας τῆς Δέρβης, τῶν Λύστρων, τοῦ Ἰκονίου καὶ τῆς Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας (Πράξ. 14,23), ὡς καὶ τῆς παγιώσεως τῆς διαδικασίας ταύτης κατὰ τὸν χρόνον συγγραφῆς τῶν Ποιμαντικῶν Ἐπιστολῶν (Α' Τιμ. 5,17-22). Πάντως καὶ τῶν Πρεσβυτέρων ἡ ἐμφάνισις συνδέεται κατ' ἀρχὰς πρὸς τὸ ἔργον τῆς εὐποιΐας, ὅτε οὗτοι παρέλαβον, διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας σταλεῖσαν βοήθειαν, κατὰ τὸν ἐπὶ Κλαυδίου λιμὸν (43 μ.Χ.).

Ἐκ τοῦ Πράξ. 15 μαυθάνομεν, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι κατέχουν ἡγετικὴν θέσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, κατατασσόμενοι μετὰ τοὺς ἀποστόλους, μετὰ τῶν ὁποίων ἐδέχθησαν τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, ἔλαβον μέρος εἰς τὰς μετ' αὐτῆς προκαταρκτικὰς συζητήσεις, περὶ τοῦ τρόπου εἰσδοχῆς τῶν ἐθνικῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μετέσχον τῆς Συνόδου καὶ ὑπέγραψαν μετὰ τῶν ἀποστόλων τὴν ἐπιστολὴν ταύτης πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, Συρίας καὶ Κιλικίας. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ Πράξ. 16,4, οὗτοι εἶχον ἀρμοδιότητα ἐπὶ θεμάτων πίστεως, κατὰ δὲ τὸ Πράξ. 21,18 οὗτοι ἐπλασιῶν τὸν ἡγέτην τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων Ἰάκωβον. Τὸ κυριώτερον ὅμως περὶ τούτων στοιχεῖον εἶναι, ὅτι οὗτοι συνδέονται πρὸς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν. Οὕτως ἐν Πράξ. 14,23 ἀναφέρεται, ὅτι περατώσαντες τὴν περιοδεῖαν τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, Ἰκονίου, Λύστρων καὶ Δέρβης, οἱ Παῦλος καὶ Βαρνάβας «χειροτονήσαντες... κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν». Εἶναι σαφές, ὅτι τὴν χειροτονίαν αὐτῶν ὑπηγόρευεν ἡ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἀποχώρησις τῶν ἀποστόλων, ὅποτε προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοποθετήσεως ἡγετῶν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐκπροσώπων τῶν ἀποστόλων. Οὕτως, ἐν εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Διακόνων οἱ ἀπόστολοι ἐξεχώρησαν μέρος τῆς ἰδίας αὐτῶν δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ τομέως, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Πρεσβυτέρων, οὗτοι ἐξεχώρησαν ἅπασαν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν, ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς λατρείας καὶ τῆς διδασκείας, πλὴν τῆς χειροτονίας, ὡς θὰ ἴδωμεν. Ταῦτα δηλοῦν ὅτι καὶ τῶν Πρεσβυτέρων ὁ θεσμὸς τελεῖ ἐν ἐξαρτήσῃ ἐκ τῶν ἀποστόλων, ποιμαίνοντων τὰς τοπικὰς κοινότητας ἐξ ὀνόματος αὐτῶν καὶ οὕτω μετεχόντων τοῦ τρισσοῦ ἀξιώματος αὐτῶν καὶ κατ' ἐπέκτασιν τοῦ τρισσοῦ ἀξιώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ σύνδεσις τῶν Πρεσβυτέρων πρὸς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν ἐπιβεβαιοῦται ἐξ ὅλων τῶν σχετικῶν μαρτυριῶν. Οὕτως ἐν Πράξ. 20,17 ἐξ. ὁ Παῦλος ἀποχαιρετᾷ ἐν Μιλήτῳ τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τοὺς ὁποίους προφανῶς ἐχειροτόνησε κατὰ τὴν αὐτόθι τριετὴ παραμονὴν του (Πράξ. 20,31). Οὗτοι μνημονεύονται καὶ πάλιν ἐν Α' Τιμ. 4,14 καὶ 5,17-19, ἐνθα ὁ Τιμόθεος ἐντέλλεται νὰ εἶναι προσεκτικὸς εἰς τὴν χειροτονίαν νέων Πρεσβυτέρων (Α' Τιμ. 5,22) καὶ Διακόνων (3,8). Ἡ χειροτονία Πρεσβυτέρων ἀπετέλει ἐπίσης

ἐν τῶν κυρίων καθηκόντων καὶ τοῦ Τίτου ἐν Κρήτῃ, πρὸς ὃν γράφει ὁ Παῦλος «τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πρόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διατάξάμην...» (Τίτ. 1,5 ἐξ.), ἐν ᾧφει μάλιστα καὶ τῆς ἐκ Κρήτης ἐπικειμένης ἀναχωρήσεως αὐτοῦ (Τίτ. 3,12). Κατὰ τὴν Α' Πέτρ. 5,1-4, ἐπίσης, πρεσβύτεροι ὑπῆρχον ἤδη εἰς πάσας τὰς τοπικὰς ἐκκλησίας τοῦ Πόντου, τῆς Γαλατίας, τῆς Καππαδοκίας, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Βιθυνίας, ποιμαίνοντες τὸ κληρωθὲν αὐτοῖς «πολίμνιον τοῦ Θεοῦ», ἐξ ὀνόματος τοῦ Πέτρου, ὅστις καὶ δίδει αὐτοῖς διαφόρους συμβουλὰς. Τέλος, ἡ ὅλη εἰκὼν συμπληροῦται ὑπὸ τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου (5,14), τῶν Β' καὶ Γ' Ἰωάννου καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως⁵¹. Τοιοῦτοτρόπως, οἱ Πρεσβύτεροι μετὰ τῶν πρωτῶν ἐξελεγχέντων Διακόνων ἀπετέλουν τὸ ἱερατεῖον ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. Φιλπ. 1,1).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τίθεται τὸ ἐρώτημα· ποῖοι λόγοι ἐπέβαλον τὸν θεσμὸν τῶν Πρεσβυτέρων; Ἡ ἀπάντησις συνδέεται πρὸς τὴν ἐπέκτασιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐκτὸς τῶν Ἱεροσολύμων περιοχὰς συνεπεία τοῦ ἐπὶ Στεφάνῳ διωγμοῦ αὐτῆς (Πράξ. 8,1-4. 11,19-21), καθ' ὃν τὰ διασπαρέντα μέλη αὐτῆς ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἱδρυσαν νέας ἐκκλησίας ἐν Φοινίκῃ, Κύπρῳ, Ἀντιοχείᾳ, Συρίᾳ καὶ Κιλικίᾳ. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν διεύρυνσιν τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῶν ἀποστόλων καὶ οὕτω τὴν ἀνάγκην ἀναπληρώσεως αὐτῶν εἰς ἐκάστην τούτων.

Τὸ σοβαρώτερον ὅμως πρόβλημα, τὸ ὁποῖον προβάλλει εἰς τὴν καθόλου ὀργάνωσιν τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ διαδοχὴ τῶν ἀποστόλων ὡς φορέων τοῦ πληρώματος τῆς ἱερωσύνης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὡς γνωστόν, ὁ ὅρος «ἐπίσκοπος» ἐνηλλάσσετο μετὰ τοῦ ὅρου «πρεσβύτερος», πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἐταυτίζετο κατὰ τὸ περιεχόμενον⁵², οὗτοι δὲ ἐστεροῦντο τοῦ δικαιώματος τῆς χειροτονίας ἐτέρων προσώπων καὶ οὕτω τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἱερατείου⁵³. Ἀλλὰ τότε, εἰς ποῖα πρόσωπα παρεχώρησαν οἱ ἀπόστολοι τὸ δικαίωμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον καὶ ἐκφράζει καθ' ἑαυτὸ τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἡ Προτεσταντικὴ ἔρευνα ἔδωκεν, ὡς γνωστόν, ἀρνητικὴν ἀπάντησιν. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, δηλαδή, κατ' αὐτήν, ὑπῆρχε κενὸν ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐποχῇ, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἔσπευσε νὰ καλύψῃ τοῦτο μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἀποστόλων, διὰ τῆς ἐξάρσεως εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ἐνὸς ἐκ τῶν «ἐπισκοπούντων» πρεσβυτέρων. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὄχι μόνον ἀδιάκοπος, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀποστολικὴ διαδοχὴ ὑφίσταται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο κατέληξεν ἡ Προτεσταντικὴ ἔρευνα διὰ τῆς ἀντιπαραθέσεως τῶν «μονίμων» λειτουργῶν τῶν τοπικῶν κοινοτήτων (πρεσβυτέρων ἢ

51. Ἀποκ. 4,4,10. 5,1-14. 7,11,13. 11,16. 14,3. 19,4.

52. Βλ. Πράξ. 20,17,28. Φιλπ. 1,1. Α' Τιμ. 3,1-2. Τίτ. 1,5-9. Α' Πέτρ. 5,1-4.

53. Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ «προφητῶν» λεγόμενα.

ἐπισκόπων, καὶ διακόνων) πρὸς τοὺς «χαρισματούχους» φορεῖς ἄλλων ἀξιωμαμάτων, ὡς π.χ. τῶν προφητῶν, διδασκάλων, ἀποστόλων (ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ), γλωσσολάλων, ἐρμηνευτῶν κ.λπ., περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος ἐν Ρωμ. 12,3-8, Α' Κορ. 12,1-30 καὶ Ἐφεσ. 4,1-16.

Οὐχ ἦτον, προσεκτικωτέρα καὶ νηφαλιωτέρα μελέτη τῶν δεδομένων ἀποδεικνύει τὴν οὐσιαστικὴν σπουδαιότητα τῆς τάξεως τῶν «π ρ ο φ η τ ῶ ν» εἰς τὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸν ἐν τῷ ἀξιώματι τούτων συνδυασμὸν τοῦ χαρισματικοῦ στοιχείου μετὰ τῆς χειροτονίας⁵⁴. Οἱ προφῆται οὗτοι⁵⁵, διάφοροι τῶν προφητῶν ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐξεδηλοῦτο ἐκάστοτε ἐλευθέρως καὶ παροδικῶς τὸ προφητικὸν (διδασκτικὸν) χάρισμα, ἦσαν οἱ ἄμεσοι μαθηταί, συνεργάται καὶ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων εἰς ὑπερτοπικὰς γεωγραφικὰς περιοχάς⁵⁶, ἐπιλεγέντες ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος («διὰ προφητείας») καὶ χειροτονηθέντες ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Τιμοθέου (Α' Τιμ. 4,14) καὶ τῶν Σαύλου καὶ Βαρνάβα (Πράξ. 13,1-3)⁵⁷. Οὗτοι ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς ὑπερτοπικὸν ἐπίπεδον ὡς συνοδοὶ τῶν ἀποστόλων⁵⁸, ὡς ἐκπρόσωποι αὐτῶν εἰς τὰς κατὰ τόπους ἐκκλησίας, πρὸς ἀντιμετώπισιν διαφόρων προβλημάτων⁵⁹, ὡς κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου εἰς εὐρείας περιοχάς, διὰ τὴν χειροτονίαν τοπικοῦ ἱερατείου καὶ τὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν⁶⁰, τὴν κοινοποίησιν ἀποστολικῶν ἀποφάσεων εἰς τὰς τοπικὰς ἐκκλησίας⁶¹ κ.λπ. Γενικῶς οἱ προφῆται συνειργάζοντο μετὰ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου καὶ συνεμερίζοντο τὴν εὐθύνην αὐτῶν εἰς τὴν διαφύλαξιν ἀνοθεύτου τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως (Α' Τιμ. 6,13·14·20 κλπ.). Ζώντων ἔτι τῶν ἀποστόλων, οὗτοι ἔφερον τὸν τίτλον «προφῆται», λόγῳ τῆς ὑποδείξεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ

54. Ὡς δείκνυται ὑπὸ τῆς λίαν ἀξιολόγου μελέτης τοῦ συναδέλφου καθηγητοῦ Β. Φειδᾶ, Τὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ τάξις τῶν Προφητῶν, 70-100 μ.Χ., Ἀθήναι 1984.

55. Ὡς π.χ. οἱ Βαρνάβας, Τιμόθεος, Τίτος, Λουκᾶς, Μάρκος, Ἀπολλῶ, Σίλας, Τυχικός, Ἀρτεμᾶς, Κρήσκης, Γάιος, Ἑραστος, Ἐπαφρᾶς, Ζηνᾶς, Τρόφιμος, Συμεὼν Νίγερ, Λούκιος, Μανανῆν, κ.ἄ.

56. Π.χ. ὁ Τιμόθεος εἰς Ἐφeson, ὁ Τίτος εἰς Κρήτην καὶ Δαλματίαν, ὁ Κρήσκης εἰς Ν. Γαλλίαν, ὁ Ἑραστος εἰς Ἀχαΐαν, κ.λπ.

57. Βλ. Β. Φειδᾶ, μν. ἔργον, σ. 133.

58. Π.χ. οἱ Τιμόθεος, Τίτος, Σίλας, Σωσθένης, κ.ἄ. τοῦ Παύλου, ἐνῶ τοῦ Πέτρου οἱ Σιλουανὸς καὶ Μᾶρκος.

59. Π.χ. οἱ Τιμόθεος καὶ Τίτος εἰς Κόρινθον.

60. Π.χ. οἱ Τιμόθεος καὶ Τυχικός εἰς Ἐφeson· οἱ Τίτος, Ἀρτεμᾶς, Ζηνᾶς καὶ Ἀπολλῶ εἰς Κρήτην· ὁ Ἀπολλῶ ὁμοίως εἰς Κόρινθον. Βλ. καὶ ὑποσημ. 43. Τὸ γεγονός, λοιπόν, ὅτι οἱ πρεσβύτεροι ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τῶν προφητῶν δηλοῖ, ὅτι οὗτοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶχον αὐτόνομον ἐξουσίαν χειροτονίας καὶ τῶν χειροτονοῦντων αὐτούς. Βλ. Β. Φειδᾶ, ἐνθ' ἄνωτέρω.

61. Οἱ Ἰούδας, Βαρσαβᾶς καὶ Σίλας, Πράξ. 15,22 ἐξ.

Ἀγίου Πνεύματος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν, ὁ τίτλος «προφήτης» ἐνηλλάσσεται μετὰ τοῦ τίτλου «ἀπόστολος», ἐπειδὴ οὗτοι διεδέχθησαν τοὺς ἀποστόλους εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἄξιωμα, τ.ἐ. εἰς τὴν εὐθύνην τῆς ἀποστολικῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου⁶². Ἐνίοτε μάλιστα οἱ προφῆται διεκρίνοντο διὰ τῆς ἀπλῆς μνείας τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, λόγῳ τῆς ὑπερεχούσης αὐθεντίας των. Χαρακτηριστικὸν μάλιστα τυγχάνει ὅτι εἰς τὴν Διδάχην ὁ τίτλος «προφήτης» ἐναλλάσσεται μετὰ τοῦ τίτλου «ἀρχιερεύς», τοῦθ' ὅπερ περιτράνωσ ἀποδεικνύει, ὅτι ὡς ἄμεσοι διάδοχοι τῶν ἀποστόλων οὗτοι εἶχον τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης⁶³. Τέλος, ἐκ τῆς μεταποστολικῆς γραμματείας πληροφορούμεθα, ὅτι τοὺς προφῆτας διεδέχθησαν οἱ ἐπίσκοποι ὡς τοπικοί, πλέον, διάδοχοι τῆς ἀποστολικῆς αὐθεντίας⁶⁴.

Οὕτω πως, λοιπόν, καθωρίσθη καὶ διησαλισθῇ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἡ ἀδιάκοπος διαδοχὴ τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ ἡ διὰ τῆς ἱερωσύνης ἀδιάκοπος τέλεσις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τῶν λοιπῶν Μυστηρίων, δι' ὧν ἐπαναλαμβάνεται καὶ παρατείνεται τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἰς τὸ διηνεκές.

Ζ'. Ἐννοια καὶ χαρακτήρ τῆς χειροτονίας.

Ἡ διαδικασία ἐγκαταστάσεως, λοιπόν, εἰς τὸ ἄξιωμα τοῦ διακόνου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ προφήτου, ἦτο ἡ «χειροτονία», ἥτοι ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν τοῦ χειροτονοῦντος ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον⁶⁵. Ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν χρησιμοποιοῖται εἰς ποικίλας περιπτώσεις, ὡς εἰς εὐλογίαν προσώπων, ἱασιν ἀσθενῶν, μετάδοσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος μετὰ τὸ βάπτισμα κ.λπ. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, ἐξ ὧν σημαντικώτεραι εἶναι αἱ ἐπιθέσεις χειρῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν πρὸς θυσίαν προσφερομένων ζώων, εἰς τὰ ὁποῖα οὕτω μετεβιβάζοντο αἱ ἁμαρτίαι τῶν προσφερόντων ταῦτα (βλ. π.χ. Ἐξοδ. 29,15-19. Λευ. 16,21. 24,14 κ.λπ.) καὶ ἡ ἐγκατάστασις τινὸς εἰς ἄξιωμά τι, ὡς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως (Ἀριθ. 27,18-23), τῶν Λευιτῶν (Ἀριθ. 8,10) κ.λπ. Εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ταύτας περιωρίσθη τελικῶς ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν παρὰ τῷ ραββινικῷ Ἰουδαϊσμῷ. Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν, μάλιστα, ὁ διδάσκαλος μετεβίβαζεν εἰς τὸν μαθητὴν διὰ χειροθεσίας τὴν σοφίαν καὶ τὴν αὐθεντίαν, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος εἶχε λάβει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ

62. Διδάχ., 11,3-12. ΒΕΠΕΣ 2,219.

63. Διδάχ., 13 «...τοῖς προφήταις· αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ ἀρχιερεῖς ὑμῶν».

64. Διδάχ., 15,1-2. Βλ. πλείονα Β. Φειδᾶ, μν. ἔργον.

65. Πράξ. 6,6. 13,3. Α' Τιμ. 4,14. 5,22. Β' Τιμ. 1,6.

καὶ αἱ ὁποῖαι ἀνήγοντο διαδοχικῶς, κατ' ἀδιάκοπον γραμμὴν, εἰς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν Μωϋσέα⁶⁶. Κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν τοῦ διδασκάλου ἐπὶ τὸν μαθητὴν, ἐπιστεύετο ὅτι ἡ προσωπικότης τοῦ χειροτονοῦντος ἀπετυποῦτο ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον.

Ἄλλ' ἐνῷ εἰς τὴν ραββινικὴν περίπτωσιν ὁ χειροτονῶν ἐχειροτόνει *ipso jure*, μεταβιβάζων ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τὴν ραββινικὴν αὐτοῦ σοφίαν καὶ ιδιότητα (αὐθεντίαν), ὣν ἦτο κάτοχος, εἰς τὴν χριστιανικὴν περίπτωσιν, ἡ χειροθεσία συνωδεύετο ἀπαραιτήτως ὑπὸ προσευχῆς, ἡ ὁποία καὶ ἀπετέλει τὸ οὐσιαστικώτερον στοιχεῖον τῆς πράξεως (Πράξ. 6,6. 13,3. 14,23). Οὕτω χειροτονῶν ἐναυῦθα, κατ' οὐσίαν, δὲν ἦτο ὁ ἐπιθέτων τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἢ ὁ Χριστός, τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ ὁποίου ἐπεκαλεῖτο οὗτος, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ματθίου (Πράξ. 1,24-25 «Σὺ Κύριε..., ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω...») καὶ ὁ ὁποῖος ἐχορήγει τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον. Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ ἐπιθέτων τὰς χεῖρας ἀπετέλει τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου παρωχετεύετο μυστηριωδῶς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν χειροτονούμενον, ὅστις οὕτω καθίστατο, ὅπως καὶ ὁ χειροτονῶν, οὐχὶ κάτοχος καὶ ιδιοκτήτης τῆς ἱερωσύνης αὐτονόμως, ἀλλὰ μέτοχος καὶ κοινωνὸς τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς τούτοις, ἐνῷ εἰς τὴν ραββινικὴν περίπτωσιν, ἡ χειροθεσία ἦτο ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις, εἰς τὴν χριστιανικὴν τοιαύτην αὕτη εἶχεν ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα, τελουμένη ἐνώπιον τῆς Κοινότητος, εἰς τὸ ἔργον τῆς ὁποίας καὶ ἀφιερῶτο ὁ χειροτονούμενος, ὅπως ἀκριβῶς συνέβαιnen κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ. Ἡ ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ λογαριασμὸν ταύτης γινομένη χειροτονία καθίστα τὴν ἐκκλησίαν ἐγγυητὴν τοῦ κύρους αὐτῆς καὶ ἀψευδῆ μάρτυρα τῆς συνεχοῦς καὶ ἀδιακόπου ἀσκήσεως τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ἀδιακόπου προσθήκης νέων κοινωνῶν αὐτῆς⁶⁷. Ἐλθωμεν νῦν εἰς τὰς συγκεκριμένους περιπτώσεις κεχωρισμένως⁶⁸.

Ἡ περίπτωσις τῶν ἐπτὰ διακόνων δύναται κατὰ βάσιν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπομίμησις παλαιᾶς συνηθείας τῶν κατοίκων τῶν Ἰουδαϊκῶν πόλεων τῆς Παλαιστίνης, καθ' ἣν οὗτοι ἐξέλεγον ἐπτὰ ἐξέχοντα πρόσωπα πρὸς διαχεί-

66. Ἰστέον, ὅτι ἡ συλλογὴ ἀποφθεγμάτων σοφῶν Ἰουδαίων νομοδιδασκάλων, ἀκμασάντων ἀπὸ τοῦ 300 π.Χ. μέχρι τοῦ 200 μ.Χ. καὶ γνωστῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πιρκα Ἐβὲθ» (Κεφάλαια Πατέρων), ἀρχεται ὡς ἐξῆς· «Ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τὸν Νόμον παρὰ Σινᾶ καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἰς τοὺς προφῆτας, καὶ οἱ προφῆται παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀνδρας τῆς Μεγάλης Συνάγωγης».

67. Βλ. πλείονα ἐν Μ. Α. Σιῶτου, *Die Klassische und christliche Cheirotonie in ihrem Verhältnis*, Athen 1961.

68. Πράξ. 6,1-6. 13,1-3. 14,23. Α' Τιμ. 4,14. 5,22. Β' Τιμ. 1,6. Τίτ. 1,5.

ρισιν κοινῶν ὑποθέσεων, ὡς ἐκπροσώπους πάντων τῶν κατοίκων⁶⁹. Ἀλλ' ἡ ἐγκατάστασις τούτων δὲν ἐγένετο διὰ χειροθεσίας. Τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκπροσωπήσεως παρατηροῦμεν καὶ εἰς τοὺς ἐπτὰ διακόνους, ἀλλὰ τίθεται τὸ ἐρώτημα: ποῖοι ἦσαν οἱ ἐκπροσωπούμενοι; Πολλοὶ νεώτεροι ἐρμηνευταὶ ἐτόνισαν, ὅτι οἱ διάκονοι ἐξελέγησαν καὶ ἐχειροτονήθησαν ὑπὸ «τοῦ πλήθους» τῶν πιστῶν, τοὺς ὁποίους οὕτω καὶ ἐξεπροσώπων. Τοῦτο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ἐνισχύη καὶ ἡ διατύπωσις τοῦ Πράξ. 6,6 «οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοί ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας...». Προσεκτικωτέρα ὁμως ἀνάγνωσις τῆς περικοπῆς καταλήγει εἰς διάφορον συμπέρασμα. Ἐν αὐτῇ τυγχάνει σαφές, ὅτι τὸ ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκλήθησαν οἱ διάκονοι, ἦτο ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν ἀποστόλων, τοὺς ὁποίους καὶ θὰ ἀντικαθίστων οὗτοι. Τὰ ἐν Πράξ. 6,3 ῥήματα «ἐπισκέψασθε» καὶ «καταστήσωμεν», ἐξ ἄλλου, προσδιορίζουν τὸ συγκεκριμένον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον θὰ διεδραμάτιζον τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἄφ' ἐνὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι ἄφ' ἑτέρου, ἦτοι οἱ μὲν πρῶτοι θὰ ἐξέλεγον τοὺς διακόνους, οἱ δὲ δεῦτεροι θὰ ἐγκαθίστων αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἡ διαδικασία τῆς ἐγκαταστάσεως δηλαδὴ, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνετο ἡ προσευχὴ καὶ ἡ χειροθεσία, ἐπεφυλάχθη διὰ τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ὁποίους καὶ θὰ ἐξεπροσώπων οὗτοι. Τίθεται ὁμως τὸ ἐρώτημα: διατί, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ κοινωνικοῦ ἔργου, ἐχρειάσθη ἡ χειροθεσία αὐτῶν μετὰ προσευχῆς; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλῆ. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δηλαδὴ, πᾶσα ἐξουσία καὶ λειτουργία πηγάζει ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὰ μέλη αὐτῆς, ὁ δὲ Χριστὸς διοικεῖ καὶ ποιμαίνει τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὡς «ἀρχιποίμην» (Α' Πέτρ. 5,4) διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ τῶν διαδόχων τούτων, οὗτοι δὲ μὲ τὴν σειρὰν των, ποιμαίνουν ταύτην θεῖω δικαίῳ ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ. Πᾶν, λοιπόν, ἀξίωμα καὶ πᾶν λειτουργήμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς πηγάζον ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀσκεῖται ἐν ὀνόματι Αὐτοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὁ ἐγκαθιστῶν εἰς τὸ ἀξίωμα ἢ τὸ λειτουργήμα εἶναι ὁ Θεὸς ἢ ὁ Χριστὸς, τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ ὁποίου ἐπικαλοῦνται διὰ προσευχῆς.

Αἱ περιπτώσεις Πράξ. 14,23 καὶ Τίτ. 1,5 εἶναι πλέον ἢ σαφεῖς, ὡς ἤδη διεπιστώσαμεν. Ἐκεῖ ὅπου παρουσιάζονται δυσκολίαι τινές, εἶναι ἡ περίπτωση Πράξ. 13,1-3, ἐλλείψει ἐπαρκῶν στοιχείων. Κατ' αὐτὴν, πέντε «προφῆται καὶ διδάσκαλοι» τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας «ἐλειτούργουν τῷ κυρίῳ» καὶ ἐνήστευον, ὅτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκάλεσεν αὐτοὺς νὰ «ἀφορίσουν» τοὺς Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον τοῦτο ἐπέλεξεν αὐτούς, ἦτοι εἰς τὴν ἄσκησιν ἱεραποστολῆς (πρώτη ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου μετὰ τοῦ Βαρνάβα). Ὑπακούσαντες εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,

69. Βλ. σχετικῶς, H. Strack - P. Billerbeck, Kommentar zum N. T. aus Talmud und Midrasch, München 1922-28, τ. 3, σ. 641. E. Meyer, Ursprung und Anfänge des Christentums, 2. Stuttgart - Berlin 1921, τ. 3, σ. 155.

οἱ προφῆται καὶ διδάσκαλοι οὗτοι «νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν» αὐτοὺς (στ. 3). Ἀναμφιβόλως, οἱ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας ἦσαν οἱ Συμεών, ὁ καλούμενος Νίγερ, Λούκιος ὁ Κυρηναῖος καὶ Μανανῆν, ὁ σύντροφος Ἡρώδου τοῦ τετράρχου.

Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν διευκρινίζεται ποιοὶ ἐκ τῶν πέντε ἀνδρῶν ἦσαν «προφῆται» καὶ ποιοὶ «διδάσκαλοι». Ὅπως δὴποτε, ἀποκλείεται νὰ εἶχον πάντες ἀμφοτέρω τὰ ἀξιώματα, τοῦτο μὲν διότι ταῦτα διακρίνονται ἐν Ρωμ. 12,68, Α' Κορ. 12,28-31 καὶ Ἐφεσ. 4,10-12, τοῦ «διδασκτικοῦ» ὄντος ἱεραρχικῶς ὑποδεστέρου τοῦ «προφητικοῦ», εἰς τὸ ὅποιον τὸ πρῶτον ἐμπεριέχεται, τοῦτο δέ, διότι ἐὰν πάντες εἶχον τὸ αὐτὸ ἢ καὶ ἀμφοτέρω τὰ ἀξιώματα, δὲν θὰ εἶχε νόημα ἡ χειροθεσία τῶν Βαρνάβα καὶ Σαύλου ὑπὸ τῶν λοιπῶν, δεδομένου ὅτι κατὰ παγίαν ἀρχήν, ὁ χειροθετῶν εἶναι πάντοτε ἀνώτερος. Ἐπομένως πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι προφῆται ἦσαν οἱ Συμεών, Λούκιος καὶ Μανανῆν, ἐνῶ διδάσκαλοι οἱ Βαρνάβας καὶ Σαῦλος. Ταῦτα ἐνισχύονται ἐκ τῶν μέχρι τοῦ ἐπεισοδίου τούτου πληροφοριῶν περὶ τοῦ Βαρνάβα⁷⁰ καὶ Σαύλου⁷¹. Πράγματι, ἡ μοναδικὴ δραστηριότης ἀμφοτέρων μέχρι τοῦδε ἦτο ἡ ἐν Πράξ. 11,22-26 περιγραφομένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας. Κατ' αὐτήν, ἡ εἰδησις ὅτι ἐν αὐτῇ «πολὺς ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον», ἠνάγκασε τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίαν ν' ἀποστείλῃ αὐτόθι τὸν Βαρνάβαν, ὅστις ὅμως, αἰδῶν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξαρκῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασχῆς, μετέβη καὶ ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν ἐν Ταρσῷ διατρίβοντα Σαῦλον. Ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὸ ἔργον αὐτῶν συνίστατο εἰς τὴν «παράκλησιν» καὶ τὴν «διδασχὴν» τῶν νεοεισελθόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, ἡ «παράκλησις» ἰσοῦται πρὸς τὴν νοουθεσίαν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἀσκήσιν ποιμαντικοῦ ἔργου⁷². Ἡ τακτικὴ αὕτη ἠκολουθεῖτο ἐν τῇ ἱεραποστολῇ, ἥτις ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβαινε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Βαρνάβα ἐν Ἀντιοχείᾳ (Πράξ. 11,23-24). Δὲν ἀποκλείεται, μάλιστα, ὅτι ἀκριβῶς χάρις εἰς τὴν διδασκικὴν του ἱκανότητα ταύτην ν' ἀπεστέλλῃ οὗτος ὑπὸ τῶν ἀποστόλων εἰς Ἀντιόχειαν, ὡς καὶ δι' αὐτὴν νὰ μετωνομάσθῃ οὗτος ὑπ' αὐτῶν «Βαρνάβας», «ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον υἱὸς παρὰ κλήσεως» (Πράξ. 4,36. Τὸ καθ' αὐτὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτο Ἰωσήφ).

Ἐκ τούτων συνάγεται, λοιπόν, ὅτι μέχρι τοῦ ἐπεισοδίου τούτου (Πράξ. 13,1-3) οἱ Παῦλος καὶ Βαρνάβας ἔφερον τὸ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου, τὸ ὅποιον

70. Βλ. Μ. Α. Σιώτου, Τὸ ἔργον Μάρκου καὶ Βαρνάβα καὶ ἡ ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1971.

71. Βλ. ἡμέτερον ἔργον, Χρονολογία τῶν γεγονότων τοῦ βίου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, β' ἔκδ., Ἀθήναι 1983.

72. Βλ. σχετικῶς, Ο. Schmitz, «παρακαλέω - παράκλησις», ἐν Th. D. N. T., V, 793-799.

ἤσκουν εἰς τὰ πλαίσια τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Νῦν ὁμως οὗτοι καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος εἰς τὸ ἔργον τῆς ἱεραποστολῆς εἰς Σελεύκειαν, Κύπρον, Πέργην, Ἀντιόχειαν Πισιδίας, Ἰκόνιον, Λύστρα καὶ Δέρβην, μέχρῃς Ἀτταλείας, ἥτοι εἰς περιοχάς, ἐνθα δὲν εἶχε κηρυχθῆ εἰσέτι τὸ Εὐαγγέλιον. Σκοπὸς δὲ αὐτῶν ἦτο ἡ μετάδοσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἰδρυσις ὡς καὶ ὀργάνωσις τοπικῶν ἐκκλησιῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ Πράξ. 14,23, τοῦθ' ὅπερ ἠδύναντο νὰ πράξουν μόνον οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, τῶν διδασκάλων μὴ ἐχόντων ἀρμοδιότητος ἐκτὸς τῆς διδασκῆς εἰς τοπικάς ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ οἱ προφῆται Συμεὼν, Λούκιος καὶ Μανᾶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας ἐχειροτόνησαν, τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τοὺς διδασκάλους Βαρνάβαν καὶ Παῦλον εἰς τὸ προφητικὸν ἀξίωμα, ἥτοι εἰς τὸ εὐθὺς μετὰ τὸ ἀποστολικὸν τοιοῦτον, συμφώνως πρὸς τὴν ἐν Ρώμ. 12,6-8, Α' Κορ. 12,28-31 καὶ Ἐφεσ. 4, 10-12 παρατιθεμένην ἱεραρχικὴν διάταξιν τῶν «κρείττωνων χαρισμάτων»⁷³.

Ἐκ τούτων ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ὑψωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμεσος ἐκλογὴ τοῦ Παύλου ὡς «σκεύους» αὐτοῦ, (τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ) (Πράξ. 9,15), δὲν εἶχε τὴν ἐννοίαν τῆς ταυτοχρόνου χορηγήσεως τῆς ἱερωσύνης εἰς αὐτόν. Ταύτην ἔλαβεν ὁ Παῦλος ἐν Ἀντιοχείᾳ διὰ χειρῶν τῶν αὐτόθι προφητῶν, τ.ἐ. ὑπὸ ἀξιωματούχων τῆς Ἐκκλησίας, ἐχόντων τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα, ἐφ' ὅσον ὁ ἐκλέξας αὐτὸν Ἰησοῦς εἶχεν ὑψωθῆ ἐκ τῆς γῆς. Οἱ δὲ προφῆται οὗτοι, ὡς κατέχοντες τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης, ἠδύναντο νὰ χειροτονοῦν ἀκόμη καὶ εἰς τὸ προφητικὸν ἀξίωμα ζώντων εἰσέτι τῶν ἀποστόλων⁷⁴, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος βεβαίως, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ ἀξιώματος δηλωτικοῦ τῆς πληρότητος τῆς Ἱερωσύνης, ἐνῶ ἡ ὑπόδειξις αὕτη δὲν ἐκρίνετο ἀναγκαίᾳ προκειμένου περὶ πρεσβυτέρων (Πράξ. 14,23) καὶ διακόνων.

Ἡ εἰς τὸ προφητικὸν ἀξίωμα χειροτονία τοῦ Παύλου, ἐξ ἄλλου, δι' ἧς οὗτος ἔλαβε τὴν ἱερωσύνην, δὲν τυγχάνει ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς «ἀποστόλου τοῦ Χριστοῦ» ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του. Ὁ Παῦλος ὄντως ἐξελέγη ἀπόστολος, ἐφόσον ὁ ἐκλέξας αὐτὸν ἦτο ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ οὐχὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὑψωθέντος ὁμως τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἔπρεπε νὰ κυρωθῇ διὰ χειροτονίας. Τοῦναντίον, ὁ Βαρνάβας οὐδαμοῦ τῆς Κ. Διαθήκης καλεῖται «ἀπόστολος», ἐν τῇ στενῇ σημασίᾳ τοῦ ὅρου, ὡς μὴ ἐκλεγείς

73. Πρβλ. καὶ Α' Κορ. 14,1. Ἐφεσ. 2,20. 3,5. 4,11. Ἀποκ. 18,20. Τὴν χειροτονίαν τοῦ Παύλου ἐνταῦθα τονίζει καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, Ὑπόμν. εἰς Πράξεις, Ὁμ. ΚΖ', 2. Ρ.Γ. 60,206.

74. Ὁ Β. Φειδᾶς, μν. ἔργον, ὑποστηρίζει ὅτι ζώντων εἰσέτι τῶν ἀποστόλων, μόνον οὗτοι ἠδύναντο νὰ χειροτονοῦν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ προφήτου.

ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ⁷⁵. Σημειωθήτω, τέλος, ὅτι διὰ τῆς χειροτονίας των, οἱ Βαρνάβας καὶ Παῦλος κατέστησαν ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ, ὡς κοινωνοὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ. Ἡ δὲ τοιαύτη χειροτονία προφητῶν ὑπὸ προφητῶν ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν καὶ τὸ πρότυπον τῆς ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ χειροτονίας ἐπισκόπων ὑπὸ ἐπισκόπων.

Ἰδιαζούσας δυσκολίας παρουσιάζει ἡ περίπτωσις τῆς χειροτονίας τοῦ Τιμοθέου (Α' Τιμ. 4,14. Β' Τιμ. 1,6). Ἐν Α' Τιμ. 4,14 ὁ Παῦλος⁷⁶ ἐπισημαίνει εἰς τὸν ἐν Ἑφέσῳ διατρίβοντα Τιμόθεον νὰ μὴ ἀμελῇ τοῦ ἐν αὐτῷ χαρίσματος «ὃ ἐδόθη αὐτῷ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου». Τὸ ἀμέσως ἐξαγόμενον συμπέρασμα ἐνταῦθα εἶναι ὅτι οὗτος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων. Τοῦτο ὅμως ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Β' Τιμ. 1,6, ἐνθα οὗτος προτρέπεται καὶ πάλιν «ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν αὐτῷ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν» τοῦ Παύλου. Ἐνταῦθα οἰαδήποτε συμμετοχὴ ἄλλων προσώπων εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Τιμοθέου ἀποκλείεται. Ἀλλαχοῦ τῆς Κ. Διαθήκης ἡ λέξις «πρεσβύτεριον» ἀπαντᾷ ἐν Λκ. 22,66 καὶ Πράξ. 22,5, δηλοῦσα τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἡ πιθανώτερα μάλιστα ἐκδοχὴ περὶ τῆς προτιμῆσεως τοῦ συλλογικοῦ τούτου οὐσιαστικοῦ, ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ «οἱ πρεσβύτεροι», εἶναι, ὅτι δι' αὐτοῦ νοεῖται τὸ Μέγα Συνέδριον ὡς σῶμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἐκφρασις «ἐπιθεσις τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου» τυγχάνει ἀνάλογος τοῦ ραββινικοῦ τεχνικοῦ ὅρου «Semikhath Zekenim»⁷⁷, δι' οὗ δηλοῦται γενικῶς ἡ ὅλη τελετὴ τῆς ραββινικῆς χειροτονίας. Ἐὰν τοῦτο ἀληθεύῃ, ὡς φαίνεται πιθανόν, τότε διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκφράσεως πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Τιμόθεος ἐχειροτονήθη μόνον ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐν καθιερωμένῃ διαδικασίᾳ, ὡς τονίζεται καὶ ἐν Β' Τιμ. 1,6. Τοῦτο ἐπίσης ἐξηγεῖ καὶ τὴν μὴ μνείαν τῆς προσευχῆς ὁμοῦ μετὰ τῆς χειροτονίας ἐνταῦθα, ἡ ὁποία μνημονεύεται εἰς πάσας τὰς ἄλλας περιπτώσεις. Ὅπως δὲ ποτε, ἐφ' ὅσον τὸ προφητικὸν ἀξίωμα ἦτο ἀνώτερον τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἐφ' ὅσον οἱ πρεσβύτεροι ἐστεροῦντο τοῦ δικαίωματος τοῦ χειροτονεῖν, θὰ πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀκρίβειαν τῆς διατυπώσεως τοῦ χωρίου Β' Τιμ. 1,6. Ἐπὶ πλέον, ἐὰν τοῦτο συνέβαινε κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν, θὰ ἐξηκολούθει καὶ μετ' αὐτήν, τοῦθ' ὅπερ οὐδαμῶθεν μαρτυρεῖται. Τὸ πιθανώτερον, λοιπόν, εἶναι ὅτι οἱ πρεσβύτεροι παρίσταντο ἢ μετεῖχον τῆς τελετῆς, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου χειροτονίαν τοῦ Τιμοθέου⁷⁸. Πάντως,

75. Μόνον ἐν Πράξ. 14,4 καὶ Α' Κορ. 9,5-6, καὶ δὴ ἐμμέσως, λόγῳ τῆς μετ' αὐτοῦ παρουσίας τοῦ Παύλου, ἀποδίδεται ὁ τίτλος οὗτος εἰς τὸν Βαρνάβαν.

76. Τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου συγγραφὴν τῶν Ποιμαντικῶν Ἐπιστολῶν, δεχόμεθα εἰς τὸ ἡμέτερον ἔργον, Χρονολογία ..., σ. 93 ἐξ.

77. Bab. San., 13β.

78. Πρβλ. Θεοδώρου Μοψουεστίας, ἐν Catenae Graecorum Patrum..., τ. VII, σ. 36· «Ἡ καὶ τὸν τῶν Ἀποστόλων σύλλογον φησὶν, οἱ συνήσαντες αὐτῷ, καὶ

πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι ἀμφοτέρα τὰ χωρία ἀναφέρονται εἰς τὸ αὐτὸ γεγονός καὶ πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τοῦ Παύλου⁷⁹.

Κατ' ἀμφοτέρα τὰ χωρία, διὰ τῆς χειροτονίας ἐδόθη εἰς τὸν Τιμόθεον τὸ «χάρισμα», τοῦ Α' Τιμ. 4,14 διευκρινίζοντος «διὰ προφητείας». Ἡ ἔκφρασις αὕτη τυγχάνει ταυτόσημος τῆς ἐν Α' Τιμ. 1,18 «κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας», ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀναφέρεται εἰς ἐπανειλημμένας ἐπ' αὐτὸν ἐκδηλώσεις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Αἱ «προφητεῖαι» αὗται παρέχουν εἰς τὸν Παῦλον τὸ δικαίωμα καὶ ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν τὸ καθῆκον τῆς τε χειροτονίας τοῦ Τιμοθέου καὶ τῆς εἰς αὐτὸν «παραθέσεως» τῆς «παραγγελίας», ἥτοι τῶν ὁδηγιῶν αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν⁸⁰. Ταῦτα δηλοῦν, ὅτι ἡ περίπτωσις τῆς ἐπὶ τὸν Τιμόθεον ἐκδηλώσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἦτο διάφορος τοῦ ἐλευθέρου προφητικοῦ χαρίσματος, κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἀπητεῖτο χειροτονία⁸¹.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω καταδεικνύεται ἡ οὐσιαστικὴ σπουδαιότης τῆς διὰ χειροτονίας ἐγκαταστάσεώς τινος εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα καὶ ἡ ἀναγκαιότης τῆς κατ' ἀδιάκοπον διαδοχὴν προεκτάσεως καὶ διαιωνίσεως αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἄνευ τῆς ὁποίας (διαδοχῆς) οὐδεμία πρᾶξις χειροτονίας τυγχάνει ἔγκυρος, ἀφοῦ δι' αὐτῆς καὶ μόνον τὸ ἀξίωμα τοῦ χειροτονούντος προεκτείνεται ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον.

(Συνεχίζεται)

συνεφῆπτοντο ὡς εἰκὸς ποιούμενῳ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν· πρεσβυτέριον αὐτὸ ὀνομάσας ἀπὸ τοῦ ἐντίμου· τοῦτο δὲ καὶ νῦν ἔθως ἐν ταῖς τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι προβολαῖς, τὸ μὴ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πλείονων τὰς τοιαύτας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χειροτονίας πληροῦσθαι».

79. Οὕτω καὶ ὁ Β. Φειδᾶς, μν. ἔργον, σ. 133.

80. Τὸ ρῆμα «παρατίθημι» ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς μεταβιβάσεως τῆς παραδόσεως, ὡς ἐν Β' Τιμ. 2,2.

81. Π.χ. Ρωμ. 12,6. Α' Κορ. 12,10. 13,2,8. 14,6. Α' Θεσ. 5,20. Πράξ. 19,6. 21,9. κλπ.